

फिजियोथेरापी सेवाको
होम सर्भिसको लागि

सम्पर्क नं. ९८४९७३२६९७,
०१-६६३३६५२ मध्यपुर
थिमि-४

चार पालिका मध्ये मध्यपुर थिमि क्षमता मूल्यांकनमा पहिलो

भक्तपुर । भक्तपुरका थिमि क्षमता मूल्यांकनमा तह संस्थागत क्षमता चार पालिका मध्ये मध्यपुर पहिलो बनेको छ । स्थानीय स्वमूल्याङ्कनको गुणस्तर

परीक्षणको नतिजामा मध्यपुर थिमि भक्तपुरका पालिका मध्ये पहिलो भएको हो ।

सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयअन्तर्गत स्थानीय तह क्षमता विकास महाशाखाले प्रत्येक पालिकाको मूल्यांकन गर्दै आएको छ । सो मूल्यांकनको नतिजा अनुसार मध्यपुर थिमि नगरपालिका ८७.५ प्रतिशत अंक ल्याई भक्तपुर जिल्लाका चार नगरपालिकामध्ये पहिलो बन्न सफल भएको हो ।

दोस्रो भएको चाँगुनारायण नगरपालिकाले ८५ प्रतिशत अंक ल्याएको छ । यस्तै तेस्रोमा सूर्यविनायक र चौथोमा भक्तपुर बाँकी पेज ७ मा

आयुर्वेद प्रति भक्तपुरबासीहरूको विश्वास

भक्तपुर । जिल्ला आठ सय २८ जनाले सेवा आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रले पहिलो ६ महिनाको प्रगति विवरण प्रस्तुत गरेको छ । केन्द्रले एक पत्रकार सम्मेलन गरी प्रगति विवरण सार्वजनिक गरेको हो ।

पत्रकार सम्मेलनमा केन्द्रका प्रमुख डाक्टर नरेन्द्रप्रसाद गिरीले आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रमा भक्तपुरबासीहरूको विश्वास बढ्दो रहेको बताएका छन् । उनले केन्द्रमा आएर उपचार गर्न आउनेहरूको संख्या दिन प्रतिदिन बढ्दो क्रममा रहेको तथ्यांक पेश गरे ।

प्रस्तुत तथ्यांक अनुसार जिल्लामा चालु आर्थिक वर्षको ६ महिनामा कुल ४२ हजार निःशुल्क उपचार हुने जनाए । स्वास्थ्य परीक्षणपछि भण्डै २६ थरीको औषधि निःशुल्क पाउने उनले जानकारी दिए । साथसाथै विरामीको सहजताका लागि केन्द्रले नै औषधि वितरण पनि गर्दै आएको जनाए । नाफा नलिने उद्देश्यका साथ सञ्चालित औषधि विक्री केन्द्रबाट १० प्रतिशत छुटमा औषधिको विक्रीवितरण हुने जनाए ।

बाँकी पेज ७ मा

नेकका विद्यार्थीहरूले पाए अन्तराष्ट्रियस्तरको तालिम

काठमाडौं । तालिम दिएको छ । कलेजको चाँगुनारायणस्थित नेपाल इन्जिनियरिङ कलेजका विद्यार्थीहरूलाई समय अनुसार पाठ्यक्रम र सीपको विकास गर्ने उद्देश्यले अन्तराष्ट्रिय स्तरको

सहकारी ऐन र नियमावलीका बारेमा सञ्चालकहरूलाई अभिमुखीकरण

भक्तपुर । मध्यपुर थिमि नगरपालिकाले सोमवार नगरभित्र सञ्चालित सहकारी संस्थाका पदाधिकारी एवम् व्यवस्थापकलाई नगरपालिकाले जारी गरेको सहकारी ऐन

२०७९ र नियमावली २०८० को बारेमा अभिमुखीकरण गरेको छ ।

सहकारीहरू एक पछि अर्को समस्याग्रस्त हुँदै गएको अवस्थामा सहकारीहरूको नियमनका लागि नगरपालिकाले नगरपालिकाको सहकारी ऐन-२०७९ र सहकारी नियमावली-२०८० जारी गरेको थियो । सोही ऐन र नियमावलीमा व्यवस्था भएका विभिन्न विषयमा जानकारी गराउने उद्देश्यले नगरपालिकाले एक दिने अभिमुखीकरण गरेको हो ।

बाँकी पेज ७ मा

हँसिया उद्याउने सिल ढुंगालाई भैरवको रुपमा पुजन थालेपछि

भक्तपुर । चाँगुनारायण नगरपालिका वडा नम्बर ४ चाँगुमा चाँगुनारायण मन्दिरको पश्चिमपट्टि अवस्थित छ चण्ड (पोटे) भैरवको मन्दिर । यस मन्दिरबारे एउटा किंवदन्ती छ । किंवदन्ती अनुसार त्यस क्षेत्रमा घाँस काट्ने र धान गर्नु सिलढुङ्गामा हँसिया उद्याउथे ।

दिनभरि उद्याउने नपर्ने गरि लाग्ने हुँदा धेरैले त्यहि सिलढुङ्गा प्रयोग गर्ने गरेका थिए । घाँसको भारी बोकेर सिलढुङ्गा उद्याउँदै महिलाहरूले पोल्तामा हालेर हिँड्दा लोह पुच्छा भन्ने ठाउँमा पुगेपछि भारी गद्दो भएर हिँड्न नसक्ने र सिलढुङ्गा

पोल्ताबाट निकालेर त्यहिँ राखेपछि फेरि सहजै हिँड्न सकिन्थ्यो । भोलिपल्ट राखेको लोह पुच्छामा पुगेर सिलढुङ्गा खोज्यो हुँदैनथ्यो । सधैं उद्याउने ठाउँमा पुगेपछि त्यहिँ सिलढुङ्गा फेला पर्थ्यो । धेरै पटक यस्तो भएपछि स्थानीयहरूले पक्कै पनि देउता हुनुपर्छ भनेर त्यहि ठाउँमा काँचो ईटाको गारो लगाएर परालको छानो हालेर मन्दिर स्थापना गरि चण्ड भैरवको रुपमा पुजन थालेको बाउबाजेले भनेको बताउँदै मन्दिर संरक्षण समितिका अध्यक्ष ८१ वर्षीय कृष्णप्रसाद खनालले बताए ।

उनले पोल्ताबाट ननिकल्नुजेल गद्दो भएर बाँकी पेज ७ मा

भक्तपुरमा नयाँ कुष्ठरोगीको संख्या शून्य

भक्तपुर । भक्तपुरमा नयाँ कुष्ठरोगीको संख्या शून्य रहेको छ । पुराना तीन जना कुष्ठरोगीको उपचार भइरहेको भक्तपुरमा गत आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा नयाँ कुष्ठरोगीको संख्या शून्य रहेको हो । चालु आर्थिक वर्षको पुस महिनासम्म पनि जिल्लामा नयाँ कुष्ठरोगी नभेटिएको जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयले जनाएको छ ।

७ औं विश्व कुष्ठरोग दिवसको अवसरमा आइतवार स्वास्थ्य कार्यालयले आयोजना गरेको अन्तरक्रिया कार्यक्रममा कुष्ठरोग फोकल पर्सन भोला पौडेलले गतवर्ष भक्तपुरमा ५ जना कुष्ठरोगी भएकोमा २ जनाले औषधीको मात्रा पूरा गरेको र हाल ३ जनाले

नियमित औषधी सेवन गरी स्वास्थ्यलाभ लिइरहेको जानकारी दिनुभयो ।

उहाँले जिल्लामा कुष्ठरोग नियन्त्रण र रोकथामका लागि स्वास्थ्यकर्मीहरूका लागि कुष्ठरोग नियन्त्रण तथा अपांगता व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण, कुष्ठरोगको आधारभुत र अपांगता व्यवस्थापन तथा पुर्नस्थापना सम्बन्धी तालिम, बहु औषधी व्यवस्थापन, कुष्ठरोग सुदृढीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको जानकारी दिनुभयो ।

स्वास्थ्य कार्यालयका प्रमुख वरिष्ठ जनस्वास्थ्य अधिकृत अस्मिता ओझाले कुष्ठरोग सम्बन्धी गलत अवधारणा हटाउने उद्देश्यले

यसवर्ष 'कुष्ठरोग सम्बन्धी गलत अवधारणाको अनत्य गरौं, मर्यादित व्यवहार गरौं' भन्ने नाराका साथ यो दिवस मनाईएको बताउनुभयो ।

उहाँले पछिल्लो समय शंकास्पद विरामीहरूमा परिक्षणको दर बढ्दै जादा नयाँ संक्रमितहरू थपिँदै गएको बताउनुभयो । 'प्रति १० हजार जनसंख्यामा १ जना भन्दा बढीमा कुष्ठरोगका विरामी भेटिए त्यस जिल्लालाई हाल प्रभावित जिल्ला भनेर सोही अनुरूप सम्भावित विरामी खोज्नको लागि परिक्षणको दायरा बढाएका कारण पनि नेपालमा कुष्ठरोगीको संख्या बढेको हो,' उहाँले भन्नुभयो ।

बाँकी पेज ३ मा

सहिद जसले बनाए, तिनै निरंकुशतन्त्रलाई फर्काउने र ?

हुँदैन बिहान मिरमिरेमा तारा भर्रेर नगए बन्दैन मुलुक दुईचार सपुत मरेर नगए

जब सहिद सप्ताह सुरु हुन्छ, तब नेपालीजन कवि भूपी शेरचनका यी शब्द गुनगुनाउन पुग्छन् । सहिदले रगत बगाएपछिको परिवर्तित व्यवस्थामा शासकीय कुर्सीको स्वाद लिएका या लिइरहेकाहरू पनि साता दिन यही धुनमा घोट्लिन्छन् । अनि, तिनमध्ये थोरै भावनात्मक चेत भएकाहरू स्मरण गर्छन्- 'हो त, तिनै सहिद र कतिलाई सहिद बनाउँदै हामी आनन्दको जिन्दगीमा पुगेका हौं ।

यो वर्ष पनि साता दिन सहिद सप्ताह चलिरहेको छ, आज अन्तिम दिन हो । कम्तीमा सात दिनका निम्ति भए पनि मुलुकले सहिद सम्झेको छ । सहिद सप्ताह तत्कालीन काठमाडौं नगर (हाल महानगरपालिका)को संयोजनमा मनाइने क्रम बस्यो । महानगरका कुर्सीमा बस्नेले चाहेर या नचाहेर पनि विक्रम संवत् २०१२ देखि सहिद सप्ताहलाई निरन्तरता दिइरहेका छन् ।

सहिद भन्नासाथ धेरैका आँखामा चार सहिदका तस्विर झल्किन्छन् । आइपुग्छन् । भद्रकालीबाट सुन्धरा पार

गद्गैगर्दा सहिदका सालिकमा आँखा पर्ने नै भयो ।

तिनैका वलिदानीका कारण मुलुकले प्रजातन्त्र देख्न पायो । अझ पुरानो इतिहास पनि स्मरण राख्नेहरूले लखन थापालाई समेत सम्झन्छन् । यद्यपि, धेरैपछि मात्र सहिद सूचीमा उक्लिएका हुन् थापा ।

जति पछि सहिद सूचीमा समाहित भए पनि नेपालको पहिलो सहिद उनै हुन् । जसले शक्तिशाली हुकुमी शासक जंगबहादुर राणा र उनको शासनविरुद्ध क्रान्तिको झिल्लो पैदा गरेका थिए । त्यही झिल्लोमा क्रान्तिको

बाँकी पेज २ मा

शहिद.....

दियो बाल्दै सहिद बन्दै
मुलुकमा प्रजातन्त्र स्थापना भएको हो ।

निरंकुश जहानियाँ शासन फाल्नु जीवन आहुति नपर्नेको संख्या बढ्दै गयो । राणाविरुद्धको क्रान्तिमा संलग्न शुक्रराज शास्त्रीलाई पचलीमा मृत्युदण्ड दिइयो । धर्मभक्त माथेमालाई सिफलमा फाँसी दिइयो । दशरथ चन्द र गंगालाल शोभाभगवतीमा सहिद भए ।

राणाशासक ‘क्रूर’ थिए, एक साताका बीचमा राजनीतिक तथा सामाजिक अभियानमा लागेका चार व्यक्तिलाई मृत्युदण्ड दिए, फाँसीमा चढाए । तिनले रगतको होली खेले । धेरैले ठान्छन् कि प्रजातन्त्र सजिलै प्राप्त भएको पद्धति हो । होइन, लोकतन्त्र र स्वतन्त्रता प्राप्तमा धेरैको जीवन र जवानी लगानी भएको छ ।

यतिखेर राणा हुन् कि शाह, तिनी र तिनका अनुचर हुकुमी शासनको निरन्तर मोहमा छन् । राजा त्रिभुवनलाई अपवादमा लिनुपर्छ, २००७ मा श्रीपेच दाउमा लगाउँदै प्रजातन्त्रप्रति आस्था र निष्ठा व्यक्त गरेका थिए । अनि, दुर्भाग्य भन्नुपर्छ कि तिनका छोेरानाति र नातागोता ‘प्रजातन्त्र’विरुद्ध उभँदा फेरि क्रान्ति गर्नुप्यो । नागरिकले पटक-पटक सहिद बन्नुप्यो ।

यो प्रजातन्त्र या लोकतन्त्र, राणा-शाह र तिनबाट लाभान्वित कुलिन वर्गलाई मन परेको छैन ।

राजाको प्रत्यक्ष शासनमा सञ्चालित निरंकुश पञ्चायती व्यवस्थामा पनि इतर-मत राख्नेलाई ‘सहिद’ बनाइयो । पञ्चायत व्यवस्थाविरोधी पहिलो जनआन्दोलन २०४६ र २०६१ माघ-१९ पछिको ज्ञानेन्द्रको निरंकुश शासनविरुद्ध दोस्रो आन्दोलनमा पनि नेपाली नागरिक सहिद भए । राजतन्त्र रहँदा तिनका दास-भक्त-सेवक निगाहका पदमा रमेकै हुन्, तिनबाट लाभान्वित वर्ग अबैद्य त्यही सपना देख्दै छन् । अबैद्य बेलाबखत ‘भूत’ फकाउँदै त्रासदी होम्न प्रयत्न गरिरहेकै छन् । तिनीहरू नेपालीको ‘लघुस्मृति’को फाइदा उठाउने भरपुरको योजनामा छन् । सँगै प्रजातन्त्र वा लोकतन्त्रको शब्द जप्दै शासकीय कुर्सीमा पुगेकाहरूको पनि नियत त खराब नै छ ।

दलीय भावनाले ओतप्रोत भएकाहरू पनि आफ्नै पार्टीप्रति मात्र मोह राख्छन्, तिनका लागि लड्नेलाई मात्र ‘सहिद’ सम्झन्छन् । मुलुकमा प्रजातन्त्र स्थापना, पुनःस्थापना, लोकतन्त्र बहालीका निम्ति जीवन आहुति दिएकाहरू तिनको इच्छित कोटीभित्र ‘अपवाद’मा मात्र पर्छन् ।

दुर्भाग्य नै भन्नुपर्छ, लोकतन्त्रपछि राजनीतिक पहुँचका आधारमा सहिद

घोषणा गर्ने होडबाजी चल्थो । सत्ता र राजनीतिक शक्तिका आधारमा सहिद घोषणा भएका दृश्यसँगै बल प्रयोग अर्थात् चक्काजाम तथा आन्दोलन गरी सहिद घोषणा भएका/गराएका दृश्य पनि मञ्चन भएकै हुन् । अर्थात्, जसको बल पुग्यो, तिनीहरू सहिद सूचीमा दर्ज भए या गराए । त्यसबापत राज्यबाट प्राप्त गर्ने राहत-सुविधा लिएकै हुन् ।

यस्तो भद्रगोल दृश्यकै कारण ‘गौरवशाली सहिद’ शब्दकै अवमूल्यन हुन पुग्यो । ‘वास्तविक सहिद’ र बल या प्रभावमा आधारमा घोषित ‘सहिद’ टीकाटिप्पणी समाजमा व्याप्त छ । त्यस्ता कथ्य र भाष्यले वास्तविक सहिदका परिवारलाई ‘चोट’ पुगेको हुनुपर्छ । शासकीय शक्तिको दुरुपयोग गरी जथाभावी शैलीमा सहिद घोषणा हुँदै गएपछि ‘परिभाषा’ गर्नुपर्नेसम्म माग निरन्तर छ ।

‘सहिद’ नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठानले ‘शाब्दिक परिभाषा’ नगरेको होइन । उसको शाब्दिक परिभाषामा सहिद भन्नाले ‘आफ्नो देश, संस्कृति र अस्तित्वको संरक्षण तथा स्वतन्त्रताका प्राप्तिका लागि बलिदान भएर लोकहितमा लाग्ने अमर व्यक्ति ।’

तर, अनेक सौदाबाजी र भागबन्डामा व्यस्त दलहरूलाई सहिदको ‘परिभाषा’ गर्ने समेत जाँगर चलेको पाइँदैन । हुन पनि कानुनी परिभाषा भएको खण्डमा तिनको तजविजी

शैली अन्त्य हुनेछ ।

अनि, लोकतन्त्र बहालीपछि बम विस्फोट हुँदा मृत्यु भएका, दुर्घटनामा ज्यान गुमाएका, निर्वाचनका बेला मृत्यु भएका पनि सहिदमा दर्ज भए । माओवादीको सशस्त्र युद्धका बेला राज्यपक्ष र माओवादी दुवैतिरका मृतक सहिद सूचीमा चढे । त्यसपछि मधेस तथा थरुहट आन्दोलनमा ज्यान गुमाउनेहरू सहिद भए । खासमा सहिद घोषणा हुँदा दश लाख रुपैयाँ क्षतिपूर्ति पाइन्छ भन्नेसम्मको तथ्य स्थापित हुँदा त्यसैका निम्ति बल प्रयोगका घटना भए । त्यहीकारण देशमा सहिद संख्या १२ हजार २०० को हाराहारी पुगेको छ । दलका सहिद एकातिर हुन सक्छन्, समाजका हरेक तह-तप्काले स्वीकार गरेकाहरू वास्तविक सहिद हुन् ।

सहिद तिनै हुन्, जसले मुलुक हितका लागि आत्म-बलिदान गर्ने साहस गरे । जसको नाम लिँदा आजका दिनमा पनि श्रद्धाले शिर झुक्छ । जसले मुलुकको स्वाधीनता, स्वतन्त्रता, प्रजातन्त्र, लोकतन्त्रका निम्ति आफ्नो जीवन उत्सर्ग गरे । मुलुकका निम्ति आफ्नो जीवन आहुति दिनेहरू नै वास्तविक सहिद हुन् । मुलुकको स्वाधीनता, प्रजातन्त्र-लोकतन्त्र, स्वतन्त्रताका निम्ति जीवन उत्सर्ग गरेका सहिदप्रति हाम्रो भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली ।

पाण्डे प्रकरणमा प्रहरी

प्रमुखलाई कारवाही गर्न माग

डोल्मा शेर्पा

अधिवक्ता भगवती पाण्डेको विवादास्पद अभिव्यक्ति विरुद्ध मगर र तामाङ समुदायको आन्दोलनमा प्रहरीले हस्तक्षेप गरी आन्दोलनकारीहरूलाई निर्मम यातना दिएको ठहर गर्दै संवैधानिक निकाय आदिवासी जनजाति आयोगले टेकु प्रहरी परिसरका तत्कालीन प्रहरी प्रमुख एसएसपी दान बहादुर कार्कीलगायतका प्रहरीहरूलाई कारवाही गर्न सिफारिस गरेको छ ।

सो सिफारिस सहितको प्रतिवेदन आइतबार आयोगका पदाधिकारीहरूले प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दहाललाई बुझाएका छन् । सो प्रतिवेदन बुझाउनका लागि आयोगका अध्यक्ष रामबहादुर थापासहित सदस्य सूर्यबहादुर गुरुङ, रीना राना र नेपाल तामाङ घेदुङका सहअध्यक्ष कुमार सिंह घिसिङ, महासचिव जगतमान लामा दोड प्रधानमन्त्री कार्यालयमा पुग्नु भएको थियो ।

आयोगले आयोगका सदस्य सूर्यबहादुर गुरुङको संयोजकत्वमा सदस्यहरू रीना राना र सरण राई, अधिकृत शोभा पाण्डे समितिले चार सदस्यीय अध्ययन समिति बनाएको थियो । समितिले छानवीन गरी बुझाएको प्रतिवेदन अनुसार कारवाहीका लागि सो सिफारिस गरिएको हो ।

आयोगको सिफारिसमा आन्दोलनकारीहरूलाई नियन्त्रणमा लिई सकेपछि प्रहरीले निर्मम र पासविक तरिकाले कुटपीट गरेको र दीर्घकालसम्म शारीरिक समस्या हुने गरी घाइते तुल्याएको आरोप लगाइएको छ । आयोगले कुटपीट गर्ने प्रहरीहरूको पहिचान गरी कारवाही हुनुपर्ने पनि सिफारिस गरेको छ । सो सिफारिसमा घाइतेहरूका लागी उपचार खर्च र क्षतीपूर्तीको व्यवस्था गर्न सरकारलाई भनेको छ ।

सो सिफारिसमा शान्ति सुरक्षा तथा अमैनचैन कायम गर्ने जिम्मेवारी प्रमुख जिल्ला अधिकारीको भएको भएता पनि जिम्मेवारी निर्वाह नगरेको उल्लेख गरिएको छ । त्यसैगरी भगवती पाण्डेको सवालमा जातीय सद्भावका लागि समुदायका प्रतिनिधिसमेतको उपस्थितिमा सार्वजनिक कार्यक्रम गरी आत्मालोचना गर्ने र सद्भाव कायम गराउन पहल गर्नुपर्ने राय दिइएको छ ।

उक्त प्रकरणमा गठित अध्ययन समितिका संयोजक तथा आयोगका सदस्य गुरुङका अनुसार सो प्रतिवेदन बुझ्दै प्रधानमन्त्री दहालले दोषी माथि कारवाही गर्ने आशवासन दिनु भएको छ । प्रधानमन्त्रीले भविष्यमा यस प्रकारको घटना हुन नदिन सरकार सजग भएको पनि बताउनु भएको प्रतिवेदन बुझाउन जानु भएका पदाधिकारीहरूले बताउनु भएको छ ।

आन्दोलन अतिवाद हो : एसएसपी कार्की
आयोगका सदस्य तथा अध्ययन समितिका संयोजक गुरुङले जानकारी दिनुभए अनुसार प्रतिवेदन तयारीका क्रममा अध्ययन समितिका सदस्यहरूलाई एसएसपी कार्कीले आन्दोलनकारीहरूलाई प्रहरी परिसर भित्रको प्यासेजमा कुटपीट भएको स्वीकार गर्नुभएको छ । कार्कीले आयोगका सदस्यहरूलाई भन्नु भएको छ, -‘हिरासतमा (कुटपीट भएको) होइन, हिरासतमा लाने क्रममा प्यासेजमा कुटपीट हुन सक्छ । लाठी, लाती बन्दुकको कुन्जाले घोच्ने काम भएको हुन सक्छ ।’

एसएसपी कार्कीले आयोगका सदस्यहरूलाई प्रहरी परिसरमा आन्दोलन गर्नु अतिवाद हो भन्ने भनाई राख्नु भएको छ । प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार एसएसपी कार्कीले नेपालम स्वतन्त्रताको नाममा जहाँ पायो त्यही आन्दोलन गर्दा अनुशासन छायाँमा पर्ने गरेको भनाई राख्नु भएको थियो । उहाँले आन्दोलनलाई नियन्त्रणमा लिनु स्वभाविक भएको भनाई राख्नु भएको थियो । राज्यलाई आवाज सुनाउन आन्दोलन गर्नु पर्ने अवस्था पनि राम्रो होइन भन्ने कुरा राख्नु भएको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ ।

विवादास्पद अभिव्यक्ति दिएको आरोप लागेकी अधिवक्ता भगवती पाण्डेले हिरासतमा आन्दोलनकारी महिलाहरूलाई पुरुष प्रहरीले निर्मम ढंगले कुटपीट गरेको देखेको बताउनु भएको छ । आयोगका सदस्यहरूसँग पाण्डेले कुटपीटको घटना पछि प्रहरी कार्यलयमा आफुसंग लिदै गरेको बयान एक घण्टा रोकिएको जानकारी दिनुभएको छ ।

प्रतिवेदनमा २०८० साउन १७ गते जिल्ला प्रहरी परिसरमा गरिएको शान्तिपुर्ण आन्दोलनका क्रममा प्रहरीको कुटाईबाट ६० जना घाइते भएको र त्यस मध्ये केही गम्भीर घाइते भएको उल्लेख गरिएको छ ।

अधिवक्ता भगवती पाण्डेले प्राईम टेलिभिजनको चियागफ नामक टेलिभिजन कार्यक्रममार्फत २०८० साउन ७ गतेको अन्तर्वार्तामा तामाङ र मगर समुदायमा प्रचलित मामा चेला फुपुचेलीका बिचको विवाहका विषयमा विवादस्पद अभिव्यक्ति दिए पछि यो आन्दोलन सुरु भएको हो ।

पाण्डेलाई पक्राउ गरियोस भनी जिल्ला प्रहरी परिसर टेकुमा घेराउ कार्यक्रममा प्रहरी र आन्दोलनकारी बिच झडप हुँदा सो घटना भएको हो । प्रहरीद्वारा महिलाहरुमाथी निर्मम ढंगले कुटपिट गरिदा आन्दोलनमा सहभागीहरु गम्भीर गाईते भएका थिए ।

२०७२ सालको संविधानबाट स्थापित आदिवासी जनजाति आयोगले यस प्रकारको मुद्दामा पहिलो पटक अध्ययन गरेको हो ।

सांसद भगवती चौधरी औद्योगिक क्षेत्रमा

सुनसरी । सांसद भगवती चौधरीले सुनसरी-मोरङ औद्योगिक क्षेत्रमा रहेको अरिहन्त जुट मिलमा कार्यरत श्रमिकहरूको समस्या बुझ्न गएकी छन् । गृह जिल्लामा रहेकी चौधरीले बुधवार श्रमिकका समस्या र मिल प्रशासनले दिइरहेको सुविधा बारे श्रमिक र मिल प्रशासनसँग छलफल गरेकी हुन् ।

मिल प्रशासन र त्यहाँ कार्यरत श्रमिकसँगको छुट्टाछुट्टै छलफलमा सांसद चौधरीले श्रमिक र मिल दुवैको पक्षमा हित हुने गरी अगाडी बढ्न सुझाईन् । श्रमिक विना कुनैपनि उद्योग व्यवसाय चल्न नसक्ने तथा उद्योग व्यवसाय विना मुलुकमा रोजगारी सृजना नहुने भएकोले दुवैपक्षको जीत हुनेगरी अगाडी बढ्नु पर्नेमा चौधरीको जोड छ ।

श्रमिकहरूको उचित पारिश्रमिक, सेवा सुविधाहरु समयमै प्रदान गर्न उद्योग प्रशासन जिम्मेवार हुनुपर्ने तथा उनीहरूलाई एकै परिवारको सदस्यको जस्तो व्यवहार गर्नुपर्नेमा चौधरीले मिल

प्रशासन समक्ष कुरा राख्दै नेपालका उद्योग व्यवसाय फस्टाउनु पर्छ भन्ने मान्यता आफुले लिएको बताइन् । ‘उद्योग व्यवसाय फस्टाउनु पर्छ, विस्तार हुनुपर्छ भन्ने मेरो मान्यता हो । त्यसो भन्दैमा जसको मेहनतले उद्योग चलिरहेको छ त्यो पक्ष श्रमिकलाई अनदेखा गरी उद्योग मात्र अगाडी बढ्नु हुँदैन । उसका हरेक समस्याहरूलाई उद्योगले संवोधन गर्नुपर्छ ।’ पूर्वमन्त्री समेत रहेकी चौधरीले भनिन् ।

उद्योगमा कार्यरत श्रमिकहरूसँग उनीहरूले पाइरहेका सेवा सुविधा तथा समस्याहरु उनीहरु काम गरिरहेकै स्थलमा पुगेर जानकारी लिँदै चौधरीले श्रमिकहरूका जायज मागमा आफु सदैव रहने बताइन् । सोक्रममा त्यहाँ कार्यरत श्रमिकहरूले उद्योग भित्रका समस्याहरु दर्शाउँदै स्थायी नियुक्ति, बीमा, पेन्सन लगायतका समस्याहरु समाधानमा सहजीकरण गरिदिन अनुरोध गरेका थिए ।

मिलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत

विनायकमा पूर्व प्राथमिक तहमा पुरस्कार

मध्यपुर थिमि । “प्रगतिशील शिक्षा हाम्रो अभियान, खेलकुदमा अब्बलता हाम्रो पहिचान” नाराका साथ युग सुहाउँदो शिक्षा तथा सीपको विकासमा जोड दिँदै आएको विनायक शिक्षा निकेतन इङ्गलिस स्कुलले माघ १२ गते पूर्व प्राथमिक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका लागि आयोजित सप्ताहव्यापी खेलकुद प्रतियोगिताका विजेता विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कार वितरण कार्यक्रमको आयोजना गरेको छ । विद्यालयका पूर्व प्रा वि तहमा

अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको सहभागिता र पूर्व प्रा वि तहका शिक्षिकाहरूको संयोजनमा सम्पन्न उक्त कार्यक्रममा पुरस्कार विजेता विद्यार्थीहरूलाई अभिभावक अतिथिहरू सुमित्रा श्रेष्ठ, रेश्मा प्रजापति र बसुन्धरा प्रजापतिले मेडल, प्रमाणपत्र र पुरस्कार वितरण गर्दै विद्यालयले विद्यार्थीको सर्वाङ्गिण विकास हुने किसिमका कार्यक्रमको आयोजना गरेकोमा धन्यवाद ज्ञापन गरेको थियो । सो पुरस्कार वितरण कार्यक्रममा बोल्दै विद्यालयका प्रिन्सिपल सुरेन्द्रविक्रम

प्रजापतिले आजका यिनै स-साना बालबालिका भोलि देशका कर्णधार भएकोले प्रगतिशील सोचका आधारमा पढाइका साथसाथै खेलकुद र अतिरिक्त क्रियाकलापमा जोड दिएर विद्यार्थीभित्र रहेको प्रतिभालाई प्रस्फुटन गर्ने अवसर प्रदान गरेको कुरा बताए । कक्षा नर्सर ि-केजीका अभिभावकको उपस्थितिमा आयोजित उक्त कार्यक्रममा सहभागी अभिभावकहरूले विद्यालयले थालनी गरेको उदाहरणीय र प्रशंसनीय कार्यप्रति धन्यवाद ज्ञापन गरेको थियो ।

समाजमा व्याप्त रहेको छ । साथै यो रोग वंशाणुगत हो भन्ने समेत गलत धारणा रहेको छ ।

जसले गर्दा कृष्ठरोगीलाई छिछि र दुरदुरको व्यवहार हुने गरेको छ । एउटा विरामी व्यक्तिप्रति समाज र परिवारबाट समेत अमानवीय र अमर्यादित व्यवहार गर्ने गरेको पाइन्छ । कृष्ठरोगीलाई समाजले हेर्ने गलत दृष्टिकोण र अवधारणा, व्यवहारका कारण यो रोग लुकाउने, खुलेर उपचार पद्धतीमा नआउने समस्या रहेको छ ।

यसको उपचार बहुऔषधि विधिबाट गरिन्छ । जसअनुसार बढी किटाणु भएका अर्थात (एमवी) कृष्ठरोग विरामीले १२ महिना र कम किटाणु भएका अर्थात (पीवी) कृष्ठरोग विरामीले ६ महिना नियमित औषधि सेवन गर्नुपर्दछ । विरामीले घरेमा बसेर औषधि सेवन गर्न सक्दछन् । बहुऔषधीको १ मात्राले नै ९९ प्रतिशत किटाणु निस्क्रिय बनाईदिन्छ । तसर्थ उपचार गरेका विरामीबाट रोग अरूलाई सडैन । कृष्ठरोगको

**पत्रपत्रिकाको घर जसको पर्खाल
र फर्निचरसमेत कागजको !**

एजेन्सी । संसारमा सृजनशील मानिसको कुनै कमी छैन । एउटा कुरा देखेर हामी अर्कै सोच्छौं र सायद अर्को व्यक्तिले अर्कै सोच्छ । यो भिन्नता हाम्रो सोचको रचनात्मकतासँग सम्बन्धित छ । उदाहरणका लागि, हामीलाई बेकार लाग्ने कुरा कसैले फरक तरिकाले प्रयोग गर्छ । जुन चीजहरूलाई हामीले बेकारको रूपमा प्याँछौं ती चीजहरू अद्भुत चीजमा परिणत हुन सक्छन् ।

तपाईंले पुराना अखबारहरू बेच्नुभएको हुन सक्छ, वा कहिलेकाहीँ तिनीहरूलाई अलमारीहरूमा व्यवस्थित गर्न वा यस्तै अजीब कामहरूको लागि प्रयोग गर्न सक्नुहुन्छ । तर तपाईंले कहिल्यै सोच्नु भएको छ, एक जनाले अखबारको मात्र प्रयोग गरेर पूरै घर बनाएको छ । घर यस्तो छ कि सय वर्षपछि पनि मान्छे हेर्न आउँछन्, त्यो पनि पैसा तिरेर ।

सम्पूर्ण घर बनाउनु अखबारको प्रयोग

सहिद दिवसमा ख्वपमा कविता प्रतियोगिता

भक्तपुर। ७३औँ सहिद दिवसको अवसरमा भक्तपुरमा कविता वाचन प्रतियोगिता भएको छ । भक्तपुर नगरपालिकाले संचालन गरिरहेको ख्वप मावि,कलेज र स्कुल अफ ल को आयोजनामा मंगलवार कविता प्रतियोगिता भएको हो । प्रतियोगितामा सृजता खनाल

प्रथम भएकी छन् भने आरती नेपाल द्वितीय र स्मृति गिरी तृतीय हुन सफल भएका छन् । साथै सोकिना बस्नेत र संयोग अधिकारिले सान्त्वना पाएका छन् ।

प्रतियोगितामा लक्ष्मी थापा र केशव त्वानाबासु निर्णायकका रूपमा रहेका थिए।

पर्खालदेखि फर्निचरसम्म अखबारहरू छन्।
 विकिपिडियाका अनुसार यस घरमा कुल १ लाख पुराना
 अखबार वार्निश गरी प्रयोग गरिएको छ। यसको छत, पर्खाल
 र फ्रेम पनि अखबारबाट बनेको छ। पर्खालहरू आधा इन्च
 बाक्लो छन्। पछि पत्रपत्रिका घुमाएर र वार्निश लगाएर घरको
 फर्निचर पनि बनाइयो। कुर्सी, घडी, सेल्फ, टेबल र बत्तीहरू
 पनि अखबारबाट बनेका छन्। यसको भित्री भाग पनि १९४२
 मा पूरा भएको थियो। आज पनि यो पेपर हाउस अप्रिलदेखि
 अक्टोबरसम्म ६ महिना खुला रहन्छ र मानिसहरू यहाँ आउन
 र घन्मन गर्न सक्छन्।

सूचना

सडक हामी सबैको साझा सम्पत्ति हो । सडक निर्माणमा तपाईं हाम्रो ठूलो धनराशी खर्च भएको हुन्छ । त्यसैले यसको संरक्षण एवं सम्बर्द्धन गर्नु हामी सबैको दायित्व हो । निर्माण भैसकेको सडकका विभिन्न खण्डमा अनाधिकृत रुपमा सडक सिमा अतिक्रमण गरी घरटहरा निर्माण गर्ने, होडिङ्ग बोर्ड राख्ने, सडकमा सामाग्री थुपार्ने, सवारी साधन धुने-पखाल्ने, पार्किङ गर्ने, सडकको नाली पुरी बाटो बनाउने तथा नालीमा ढल मिसाउने एवं फाँहरमैला फाल्नेजस्ता कार्यका कारण सडक संरचना, सवारी आवागमन तथा वरीपरिको वातावरणमा समेत प्रतिकूल असर पर्ने हुनाले उपरोक्त कुनै पनि क्रियाकलापहरु नगर्न नगराउन हुन सम्बन्धित सबैसँग यस डिभिजन सडक कार्यालय हार्दिक अनुरोध गर्दछ ।

डिभिजन प्रमुख

डिभिजन सडक कार्यालय
काठमाडौं

सूचना

सडक हामी सबैको साझा सम्पत्ति हो । सडक निर्माणमा तपाईं हाम्रो ठूलो धनराशी खर्च भएको हुन्छ । त्यसैले यसको संरक्षण एवं सम्बर्द्धन गर्नु हामी सबैको दायित्व हो । निर्माण भैसकेको सडकका विभिन्न खण्डमा अनाधिकृत रुपमा सडक सिमा अतिक्रमण गरी घरटहरा निर्माण गर्ने, होडिङ्ग बोर्ड राख्ने, सडकमा सामाग्री थुपार्ने, सवारी साधन धुने-पखाल्ने, पार्किङ गर्ने, सडकको नाली पुरी बाटो बनाउने तथा नालीमा ढल मिसाउने एवं फाहरमैला फाल्नेजस्ता कार्यका कारण सडक संरचना, सवारी आवागमन तथा वरीपरिको वातावरणमा समेत प्रतिकूल असर पर्ने हुनाले उपरोक्त कुनै पनि क्रियाकलापहरु नगर्न नगराउन हुन सम्बन्धित सबैसँग यस डिभिजन सडक कार्यालय हार्दिक अनुरोध गर्दछ ।

डिभिजन प्रमुख

डिभिजन सडक कार्यालय
कटञ्जे, भक्तपुर

Gyan Khabar
Education & Research Media

 Chyamhasingh-9,
Bhaktapur, Nepal

 +977-9851171010
+977-9843408285

 info@gyankhabar.com
info@gyankhabar.com

 www.gyankhabar.com

 Gyan Khabar
www.gyanKhabar.co

A Complete Educational Website

जन्म, मृत्यु, विवाह,
सम्बन्ध विच्छेद र
बसाइँ सराइ
जस्ता व्यक्तिगत घटना
घटेको ३५ दिन भित्र
निःशुल्क रुपमा
वडा कार्यालयमा
दर्ता गरौं
र गराऔं ।

स्थानीय सरकार
मध्यपुर बिम नगरपालिका
मध्यपुर थिमि नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
मध्यपुर थिमि, भक्तपुर
बागमती प्रदेश, नेपाल

જન્મ

- ❖ आमा वा बाबुको नानरिकता,
- ❖ स्वास्थ्य संस्था वा अस्पतालमा जन्म भएको भन्ने कुरा
- ❖ घरमा जन्म भएको हुकामा पछिल्लो लोप का
- ❖ विदेशी भएमा, बाबु आमाको राहदानी प्रमाण
- ❖ खडामा बसोबास रहेको प्रमाण
- ❖ बाबु बेपत्ता वा ठेगाल बाह्य नभएको भए सो

मृत्यु

मूल्य दर्ताका लागि पहिलेका कानूनप्रचलन :

- मुलुकको बाणिज्यको प्रभावपूर्ण (बाणिज्यका बढेको भएमा) वा जम्मुदता (बाणिज्यका नबढेको भएमा)
- स्थानको बाणिज्यता
- मुलुक विदेशी भएमा सुख र मुलुकको राष्ट्रद्वारा, प्रेषणका तथा निज त्यस वडामा बढोबास गरेर प्रभाव, सम्बन्धित मुलुकको वेपारसँग कुटीनीक विद्योको विचारपरि
- स्वायत्त संस्था मा भएमा मुलुकको प्रभाव

विवाह

- ❖ विवाह दत्ता नर्ब पति र पत्नी दुवै सुचक हुन
- ❖ दुलाहा दुलहीको नामरिक्ता प्रमाणपत्र बा र
- ❖ दुलाहा बा दुलही दुवैको हालै खिचको अटो र
- ❖ अदास्तबाट नाता कायम भएकौ अक्स्थामा
- ❖ कलै एकजना विदेशमा रहेमा विदेश स्थित भ

सम्बन्ध विच्छेद

सम्बन्ध विच्छेद दर्ता गराउन चाहिने काजगतरहस :

- ❖ नृचक्रको नागरिकता प्रमाणपत्र,
- ❖ अदालतबाट सम्बन्ध विच्छेद भएको फैसला,
- ❖ विदेशीमा सम्बन्ध विच्छेद भएको हकमा त्यहाँको प्रचलित कानून अनुसार सम्बन्ध विच्छेद भएको प्रमाणपत्र र कुटुम्भीको विमानबाट प्रमाणित भएका अङ्ग्रेजी भाषामा काजगतराई नोटरी पलिकबाट अन्वया गरेको वा कम्प्युटर सेवा विमानबाट प्रमाणिकरण गरेको सकल प्रत ।

बसाइँ सराइ

बराई सरदार जादा पाडिजे पाडिजे काकाजराहः

- लख हलाजराय पाराम
- बराई बराई नरेर जाते मुकाको भोवपाको को प्रमाणपत्र,
- १५ बरि पाडिजे पाडिजे काका जराह जाते को प्रमाणपत्र प १५ भन्दा माथिका बराईका हजमा बराईका प १५ बराईका मुसुमा जराहको को प्रमाणपत्र
- पडिजेका बराईको बराईको भन्दा पाडिजेका जराह जाते नरेर भन्दा माथ बराई सरदार जाते मुसुमा ।

बराई सरदार जादा पाडिजे पाडिजे काकाजराहः

- लख हलाजराय पाराम
- बराई बराई नरेर जाते मुकाको भोवपाको को प्रमाणपत्र

बसाई सराइ मेरे जौदा (जून ठाँववाट ज्ञान सामिएको हो) र औउदा (बस्न सामिएको नवौं ठाँउ) दुबै ठाँउमा घटना दाता मन्त्रपथ

थिम्बि टाइम्स साप्ताहिक

— समाजमा हल्ला गरेर, कराएर, गुनासो गरेर, निन्दा गरेर, पार्टी खोलेर, आन्दोलन गरेर मात्र सुधार हुन सक्दैन, त्यसको लागि भावनाको जागृति र विचारहरूमा प्रगतिको आवश्यकता पर्दछ ।

- लियो टाल्सटाय

वर्ष १७ अङ्क २४ नै.सं. ११४४ २०८० माघ १७ बुधबार
31 Jan. 2024 Wednesday

सम्पादकीय

शहिदहरूको सपना र देशको अवस्था

शहिद दिवस नेपालमा हरेक वर्ष धुमधामका साथ मनाइने गरिन्छ । नेपालमा राणाशाही विरुद्धको आन्दोलनका क्रममा शाहदत प्राप्त गरेका ३ जना नेवा जनजाती र एकजना ठकुरीले आफुनो जीवनको आहुति दिएका थिए । ती शहिदहरूले आमनागरिकको मौलिक हक स्थापनाका लागि तत्कालिन राणाशाही विरुद्धमा आमजनतालाई संगठित बनाएर रैतीका रुपमा बमँचेका नेपालीहरूलाई देशको जिम्मेवार नागरिक बन्न र शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्याय अत्याचार विरुद्ध आवाज उठाउन पाउने अधिकारको लागि राज्यसँग विद्रोह गरेका थिए । जसको कारण तत्कालिन शासकबाट गाथ गदि ताकेको आरोपमा चारजना शहिदहरू धर्मभक्त माथेमा, गंगालाल श्रेष्ठ, शुक्रराज शास्त्री र दशरथ चन्दलाई मृत्युदण्डको सजाय सुनाएका थिए ।

त्यही शहिदको बलिदानले रैतिबाट नागरिक बनेका सर्वसाधारण नेपाली जनताले पनि राज्यसत्तामा पहुँच पुर्‍याउन सफल भयो र जनता प्रधानमन्त्री र मन्त्रीलगायतका ठूलाठूला पदमा आसिन हुन सफल भयो । तर पनि आम नागरिकका लागि राज्यसत्ता अझै पनि सामन्ती प्रणालीमा रह्यो । यसका बावजूद जनताको लागि अन्याय अत्याचारका विरुद्ध बोल्ने केही अधिकार भने प्राप्त गर्न सफल भएको थियो । यो नै तत्कालिन समयको लागि ठूला उपलब्धि थियो ।

त्यसपछिको समय पनि नेपाली जनताले मौलिक हक अधिकारको सुनिश्चितताको लासग आन्दोलन जारी राखे । जसको फलस्वरुप नेपालमा सामन्ती शासनको अवशेषको रुपमा रहेको राजतन्त्र सदाको लागि अन्त्य भयो । नेपालमा नेपाली जनताबाट चुनिएका जनप्रतिनिधिहरूको संविधान सभाबाट संविधान जारी भयो । तर पनि नेपाली जनताले कल्पना गरेको राज्य व्यवस्थामा परिवर्तन आउन सकेको छैन । व्यवस्था फेरिए, व्यक्ति फेरियो, तर देशमा रहेको सामन्ती संस्कारको प्रवृत्ति भने फेरिन सकेको छैन ।

अहिल नेपालमा विभिन्न राजनीतिक पार्टीहरू अस्तित्वमा रहेका छन् । ती राजनीतिक पार्टीहरूले आलोपालो शासनसत्ता संचालन गरिरहेको पनि छ । तर ती राजनीतिक दलका नेता कार्यकर्ताहरूको सोच भने विगतमा नेपाली जनतालाई शिक्षाबाट वन्चित गराएर राज्यसत्ताबाट विमुख गराउने अभियान चार्निएको थियो । जसको कारण सर्वसाधारणको पहुँच राज्यसत्तामा नपुगेो भन्ने थियो । तर आजको अवस्थामा देशमा आर्थिक उपार्जनका पाटाहरू कलकारखानाहरू र रोजगारको ढोका बन्द गरिदिएको छ । त्यस्तै शिक्षाको क्षेत्रमा हुनेखानेले मात्र प्राप्त गर्न सक्ने गरी व्यावसायिककरण गरिएको छ । जसको कारण शिक्षामा सर्वसाधारणको पहुँच कम हुँदै गएको छ । शिक्षा निःशुल्क भन्ने नारा दिइएपनि व्यावसायिककरणले शिक्षा, स्वास्थ्यमा आम नागरिकको पहुँच घट्दो अवस्थामा छ ।

यही कारण नेपालमा रोजगारको अभावका कारण देश बनाउने युवाहरूको ठूलो जमात रोजगारको लागि विदेश पलायन हुन बाध्य छन् भने अकौ शिक्षित युवाहरू पनि उच्च शिक्षा अध्ययन र राजगारको लागि विदेश पलायन हुने अवस्थाका कारण नेपालमा युवाहरूको संख्या कम हुनु र बुढाहरूको युवालाई राजनीतिलगायत क्षेत्रबाट बिस्थापित गरि राज्यसत्तामा दलका पुरानै बृद्ध नेताहरूको हालीमसहाली कायम राख्ने सामन्ती सोच आजको राजनीतिक दलमा पनि देखिएको छ । जुन नागरिकको हक अधिकारका लागि जीवन उत्सर्ग गर्ने शहिदहरूको सपना विपरितको कार्य हो । यस प्रति सबै सचेत हुनु आवश्यक छ ।

नेताको खल्तीमा बन्धक खुसी

संकेत काइराला

२०११ सालमा राजा त्रिभुवनले कवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटालाई राजनीतिक बुद्धिजीवी छनोट गरी सल्लाहकार सभाको सदस्य बनाएका थिए । स्वतन्त्र विशिष्ट देवकोटालाई विरोधी बेञ्चले नेता तोक्यो । सल्लाहकार सभामा आफ्नो मत अभिव्यक्त गर्न तराईवासीलाई हिन्दी छुट हुनुपर्छ भनेर तराईका प्रतिनिधिले विवाद खडा गरे । त्यसवेलासम्म तराईको शिक्षा दीक्षामा हिन्दी माध्यमको छुट दिइएकोले पठित नेपालीलाई पनि नेपाली बोल्न आउँदैनथ्यो । हिन्दी बाहेक क्षेत्रीय भाषामध्ये एउटालाई स्थान दिँदा पनि समस्या उस्तै थियो । विभिन्न भाषाको प्रयोग गर्न दिने काम उचित थिएन ।

राष्ट्रभाषाको विषयलाई लिएर तराईका प्रतिनिधिले सभा बहिष्कार गरे । उनीहरूको भनाइ थियो- ‘नेपालमा संविधान बनेकै छैन । राष्ट्रभाषा के हुनुपर्छ र उपभाषाको रुपमा कुन भाषाले स्थान पाउनुपर्छ, त्यो संविधानले निर्णय गर्ने कुरा हो । अन्तरिम संविधान काम चलाउ हो । त्यसको आधारमा कुनै जटिल प्रश्न लादिनु हुँदैन ।’ दुई दिनको विवाद पछि, नेपालीमा नै बोल्न अभ्यास गर्नुपर्ने र त्यो नभएसम्म आफ्नो विचार नेपाली नआउनेले हिन्दीमा व्यक्त गर्नसम्म पाउने, सदनको कार्यवाही, प्रस्ताव, प्रश्न, विधेयक आदि नेपालीमा नै हुनुपर्ने गरी समस्या सुल्झाउने निधो भयो ।

कवि देवकोटालाई सरकारको यो नीति मन परेन । उनी बेन्चमा उठेर अंग्रेजीमा धाराप्रवाह भाषण गर्न थाले । अध्यक्षले रुलिङ त गरे तर भाषण रोकिएन । रुलिङपछि, देवकोटाको उत्तर थियो- ‘हिन्दी एउटा देशको अर्धराष्ट्र भाषा नेपालमा बोल्न छुट पाइन्छ भने अन्तर्राष्ट्रिय भाषाको रुपमा मान्यता प्राप्त अंग्रेजी बोल्न किन नपाइने ? हिन्दीलाई राष्ट्रभाषा भन्ने मुलुकका समस्त कारोबार अंग्रेजीमा हुन्छन् । राष्ट्रसंघमा अंग्रेजी बोलिन्छ । भारतको संसदीय भाषा अंग्रेजी छ । हिन्दी कुन जाति र कुन क्षेत्रको मातृभाषा हो मलाई बताईदिनुप-यो । हामी अधिकांश सदस्य हिन्दी बुझ्दैनौं । तर यहाँ एक दुई सदस्य छोडेर म अंग्रेजी नबुझ्ने कोही देखिदैन ।’

तात्कालीन भारतीय प्रधानमन्त्री इन्दिरा गान्धीले पाकिस्तानी सेनाका एक लाख जतिलाई युद्धबन्दी बनाइन । पाकिस्तान टुक्र्याएर दुई स्वतन्त्र देश बनाइन । सिक्किमलाई भारतमा विलय

गराइन । दक्षिण एशियाका कुनै शासक उनलाई शिर उँभो पारेर हेर्न सक्दैनथे ।

प्रतिपक्षी दलका नेता अटलविहारी बाजपेयीले उनको ख्यातीको प्रशंसा गर्दै रणचण्डी दुर्गासँग तुलना गरेका थिए । धाँधली र सरकारी बलको प्रयोग गरी उनले पश्चिम बंगालको चुनावमा सीपीएमलाई चुनाव बहिष्कार गर्न बाध्य पारिन । अनि कांग्रेसको एकलौटी शासन चलाइन । तर जगमोहन लाल नाम गरेका न्यायाधीशले इन्दिरा गान्धीले गराएको चुनाव कानुनी बर्खलाप भन्दै बदरको घोषणा गरिदिए । यो फैसलाले सम्पूर्ण भारत हल्लियो । एउटा न्यायाधीशको फैसलाले इन्दिरा गान्धीले सत्ताबाट हात धुनु प-यो । एकताका सय करोड जनताकी राजमाता भनिएकी इन्दिरा गान्धी अन्ततः चुनाव हारिन ।

नेपाली राजनीतिमा पात्र फेरियो, प्रवृत्ति फेरिएन । शासक फेरिए, शासकका सोख र बोली फेरिएन । यहाँको राजनीति अमूर्त कला हेरेको दर्शकलाई जवाफ मागिएजस्तै हुने गरेको छ । शास्त्र भन्छ- ‘राजरस महजस्तो स्वादिलो गुलियो हुँदैन । यो त विषपान गर्नुसरह हो । जुन शासकले विषपान गरी अमृत ओकल्छ, उसले कुशलतापूर्वक राज्य सञ्चालन गर्न सक्दछ । राजनीति गर्नेले निद्रामा पनि बिउँझनुपर्छ । अस्वस्थ हुँदा पनि मस्तिष्कमा चैतन्य बनाउनु पर्छ ।’ तर भारतमा पानी पर्दा छाता ओढ्नुपर्ने पिरलोबाट यहाँको राजनीतिले कहिल्यै मुक्ति लिने भएन । त्यहाँको असफलतालाई पनि यहाँ शिरफूल बनाउने संस्कार विकास भयो ।

भारत जाँदा राष्ट्रियताको क्रान्तिकारी स्वर लिएर जानेहरू फर्कदा छोराछोरी, बहिनी , सालासाली र ज्वाईंलाई डाक्टर, इन्जिनीयरको छात्रवृत्तिको करारनामामा राष्ट्रिय स्वार्थ खरानी बनाएर आउँछन् । नेपालीका लागि आउने कोसेली भनेको पेन्सुइनले लुगा लाए जसरी त्यहाँका नेतासँग खिचिएका बेढंगे फोटा मात्रै हुन । वर्षेनी भण्डै खरब डलरको व्यापार गर्ने भारत-चीन यी दुई देशका छिमेकी हामी नेपाली त्यो कुखुराको भाले भएका छौं, जो बासे पनि नवासे पनि विहान हुन कुनै बाधा पर्दैन ।

तिब्बती शरणार्थीका सारथि दलाई लामा वर्षौंदेखि भारतमा आसन जमाएर बसेका छन् । प्रमुख नेताले नै शरण पाएको मुलुकमा लोकतन्त्रको मर्यादामा कुनै आँच आएको छैन । व्यापारमा उतार चढाव

आएको तथ्यांकले देखाउँदैन । द्विपक्षीय सम्बन्ध मजबुत छ । कुटनीतिका खम्बा बज्रजस्तै दरिला छन् । बरु औद्योगिक क्रान्तिका मानक ठहरिएका जोर देश पश्चिमालाई लघारेर गुमेको पूर्वीय आर्थिक सभ्यता फेरि उदय गराउने महाअभियानमा जुटेका छन् । तर गेरु वस्त्र लगाउने एउटा तिब्बतीको गतिविधिलाई लिएर राष्ट्रमै भूईँचालो जानुपर्ने, गाडी गुडेका सहरका बाटा बन्द गरेपछि नागरिकले चोरबाटो खोज्नुपर्ने, ठूलाबडा मुखियाले एक चीन नीतिबारे दिनमा दश पटक स्पष्टीकरण दिनुपर्ने यो हाम्रो कस्तो कुटनीति हो ?

नागरिकता लिएर के गर्नु एकमुठी चिल्ला सुकिला बाहेकका नेपाली जनता आफ्नै आँगनमा शरणार्थीको नियति बाँच्न बाध्य छन् । एउटी नारी भृकुटी चीन पुगिन, साइनोको सेतू बनिन । अरनिको पुगे, संस्कृतिको अमिट बाटो कोरे । बीपी गए, संसारको धुरी सगरमाथालाई नेपालको पोल्तोमा पारे । अपठित जंगबहादुर बेलायत पुगेर आएपछि सेनामा सुधार गरे । छापाखाना प्रारम्भ गरे । राजा महेन्द्रले भारतसँगको निर्भरता हटाउन राजमार्गदेखि बसाइँ सराईको तुरुपसम्म चलाए ।

पाँच दशकअघि नै बीपी कोइरालाले नेपालमा बढेको मुखुण्डो प्रवृत्तिको जस्ताको तस्तै आंकलन गरेका थिए । एक प्रसंगमा उनी भन्छन्- ‘नेपालमा कस्तो स्थिति छ भने, को देशभक्त नेपाली हो ? त्यहाँ कोही हिन्दुस्तानवादी छन्, कोही चीनवादी होलान, कोही अरुवादी । म स्वदेश फर्कने कुरामा चीनवादी खुशी छन् रे ! भारतवादी खुशी छैनन रे ! एउटा चीनवादीले त मसित भने- भारतको विरोधमा बोल्छौ भने हामीहरु सहयोग गर्छौं । भारतको सम्बन्धमा तटस्थ रहन्छौ भने हामी पनि तटस्थ रहन्छौं । र भारतको समर्थन गर्छौ भने हामीहरु विरोध गर्छौं । अर्थात, उनीहरु म स्वदेश जाने कुरालाई नेपालको सम्बन्धमा विचार गर्दैनन् । चीन भारतका बीचमा मेरो कस्तो भूमिका हुन्छ, त्यो सोच्छन् । एउटा राजावादीले त के सम्म भनेछ भने भारतलाई गाली गर्छ भने हामी उ स्वदेश आउने कुराको समर्थन गर्छौं, होइन भने विरोध गर्छौं । मानौं, नेपालीहरु अमेरिका वा चीन वा भारतको दलालजस्तो भइरहेका छन् ।’

ऋग्वेद सुक्त ७२/२ मा भनिएको छ- असत्यमा सत्य स्थापित छ । जो राजर्षि बनी देशको सेवा गर्छ उसले गिद्धको जस्तो दृष्टि, सिंहको जस्तो

साहस, इन्द्रियमा अनुशासन, रहस्य लुकाउने क्षमताजस्ता गुणहरु आफूमा सुरक्षित राख्नु आवश्यक छ ।’ नेपालको राजनीति विवेक कम, निर्देशन ज्यादाबाट चल्ने गरेको छ । अहिले मात्र हैन, उहिल्यैदेखि नै नेपालको राजनीतिमा तीर्थाटन गर्न आएको सामान्य मानिसदेखि हिमाल घुम्न आएको विदेशीले पनि खल्ने गरेको तथ्य भेटिन्छ । जसको परिणाम गल्ती र कमजोरीको थाक यसरी लाग्दै गयो कि त्यो थाक राज्य सञ्चालनको अकाट्य नजिर बन्न पुग्यो ।

तीर्थाटनमा आएकी एउटी महिलासँग घरजम गर्न पदीय गरिमा र मर्यादासम्म दाउमा लाउन पछि नपर्ने रणबहादुर शाहले विरासतको रोलक्रम नै तहसनहस बनाइदिए । छिमेकी देशको मात्र होइन, बेलायत पुगेर आएपछि महत्वाकांक्षी बनेका जंगबहादुरले केही साँच्चै ऐतिहासिक काम गरे । गोराको ढाड्स पाएका जंगबहादुरले आफू र आफ्ना सन्तति शक्तिशाली बनाउन शक्ति र सत्ताको चरम दुरुपयोग गरेकै हुन । आफ्ना भाइको विवाह राजा खलकसँग मात्र गराएनन्, श्री ३ घोषणा गरेर राजपाटमा दख्खल दिए । यसखाले व्यक्ति केन्द्रित राजनीतिले केही समयका लागि व्यक्ति शक्तिशाली देखिए पनि राज्य भन्फन् कमजोर बन्ने रहेछ ।

रोजगारीको खोजीमा विदेशिन बाध्य लाखौंको पीडा पनि अन्ततः यही मनोविज्ञानसँग जोडिएको छ । घुसखोरीबाट राज्य संयन्त्र आक्रान्त छ । सरकारले दिने तलव हाजिरीवापत र कामका लागि अतिरिक्त असुल्नुपर्ने अधोषित नियम बन्दै गएको छ । नेपालका अड्डा अदालतको कल्पना कस्तो गरिएको थियो भन्ने पृथ्वीनारायण शाहको यो अनुभवले पनि प्रष्ट पार्छ- ‘अदालतका पैसा दरवारभित्र नहाल्नु । फकीर फकिडा अतित जोगि सन्न्यासि ब्राह्मणहरु ईनैलाई दछिना भोजन चलाईदिनु । उप्रेका पैसा दछिना चलाई धोती रुमाल चलाईदिनु । यसो भया असत्यको दोस लादैन ।’

अहिले न्यायालयमा कस्तो गोरखधन्दा हुन्छ र न्यायाधीश नामका गुठियार कुन मनोवृत्तिका हुन्छन् भन्ने दृश्य जो कसैले अनुभव गर्न सक्छ । सबै ठाउँबाट निवृत्त भएपछि खुराफातको चरम प्रयोग गर्ने ठाउँ राजनीतिलाई बनाइँदा यी सबै भ्रमेला आइलागेको हो भन्ने बुझ्न कठिन छैन । त्यसैले गरिबसँग हैन गरिबीसँग लड्ने राजनीतिक संस्कारको विकास गरौं । खबरहवाट

प्रधानमन्त्री असक्षम, विपक्षी दल मौन र सर्वसाधारण पिडामा !

नारायण शर्मा

हामीले देखिरहेका हुन्छौं, सार्वजनिक सवारी साधन आउनेवित्तिकै सर्वसाधारणहरुबीच भागदौड मच्चिन्छ। गाडी गुडिरहेको हुन्छ, तैपनि सर्वसाधारण ज्यानको बाजी राखेर चढ्छन्। चाहे त्यो गाडीमा सिट होस् या नहोस्। ठोकैसम्म भुण्डिएर यात्रा गर्न पनि सर्वसाधारण तयार छन्।

किन कि उनीहरुलाई आफ्नो गन्तव्यमा पुग्न हतारो भइरहेको हुन्छ। उसैपनि गाडी पर्याप्त छैन, भागेन्, कुदेन् वा ज्यानको जोखिम राखेन् भने गाडी छुटिहाल्छ। अर्को गाडी कुरा त थप समय खेर जान्छ। समय निकै महत्वपूर्ण छ। समय घुमिफिरी आउँदैन। समय समात्न सक्ने व्यक्ति मात्र आफ्नो लक्ष्यमा पुग्छ।

तर, यो कुरा हाम्रो देशको राजनीतिज्ञहरु बुझ्दैनन्। प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड' ले पद सम्हालेको १४ महिना बितिसकेको छ। यो अवधिमा उनले दाउरा सुरुवाल लगाउने र साइरनवाला गाडीमा हुँडकिनेबाहेक केही काम नै गरेनन्। उनलाई समय कति महत्व छ ? भन्ने कुरा थाहै भएन।

यो अवधिमा प्रचण्डले देश र जनताको हितमा एउटा पनि निर्णय गरेका छैनन्। देश बर्बाद भइसक्यो, जनता कंगाल भइसके, अझैपनि उनी पदमा बसिरहेका छन्। उनलाई लाज लाग्नुपर्ने हो ? प्रधानमन्त्री प्रचण्डको असक्षमता पुष्टि भइसकेको छ तर विपक्षी दल भने मौन छ।

प्रधानमन्त्रीको राजीनामा माने आँट विपक्षीसँग छैन। सरकारबाहिर बस्ने दलहरु यति कमजोर भएकि यिनलाई विपक्षी भन्न पनि लाज लाग्ने अवस्था बनेको छ। विपक्षी दल प्रधानमन्त्रीको सामुन्ने लम्पसार परेको छ। जसले गर्दा देश बर्बाद र जनता कंगाल भइसक्दा समेत उनीहरु चुइक्क बोलेका छैनन्।

विपक्षी दरो भएको भए प्रचण्डलाई एक सय दिन टिक्न पनि गाह्रो थियो। तर, विपक्षी कमजोर भइदिँदा उनी १४ महिना टिके। अहिले देखेका मान्छे एकैछिनपछि देख्दैन। एकछिनमै ऊ दुनियाँमा नरहन नि सक्छ। एक मीनेटमा कहाँको मान्छे कहाँ पुगिसक्छ। तर, विपक्षी दलका नेताहरु भने चार वर्षपछिको सपना बोकेर हिँडेका छन्।

नेकपा एमाले, राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी, राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीले अर्को चुनावको प्रक्षेपण अहिले नै लगाउन थालेका छन्। 'मिसन २०८४' को अभियानमा छन्, यी दलहरु। ८४ सम्म यिनीहरु देशमा रहलान्, नरहलान् थाहा छैन। नेपाल नै रहने, नरहने भन्न सकिन्न। अहिलेकै अवस्था रह्यो भने जनताले सबलाई लखेट्न बेर छैन।

अनि मिसन ८४ को एजेण्डा

बोकेर के फाइदा ? अहिले देशमा के भइरहेको छ ? जनता कुन अवस्थाबाट गुजिएका छन् ? यसमा ध्यान दिऔं। चुनावअघि राष्ट्र र जनताको बारे ठूलूला भाषण गर्नेहरु चुनाव जितेपछि आफूले गरेका बाचा बिसिन्छन्। फेरि यस्तै मिसनको एजेण्डा बोकेर हिँड्छन्।

अनि देशचाँहि कसले बनाउँछ ? काठमाडौं महानगरपालिकाको मेयरमा बालेन्द्र शाह 'बालेन' आएको २० महिना भयो। उनले यो अवधिमा धेरै काम गरे। नेपाली माझ मात्र नभई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा उनको चर्चा छ। जनता देशको प्रधानमन्त्री बालेनलाई बनाउनुपर्ने भन्न थालिसकेका छन्।

एउटा मेयरले त त्यत्रो काम गरे भने देशका प्रधानमन्त्री, मन्त्री, सांसदहरु हात बाँधेर बसेका छन्। निर्वाचन भएको एक वर्ष कटिसक्यो तर एउटा मात्र विधेयक सदनबाट पारित भएको छ। मासिक अर्बौं रुपैयाँ सांसदहरुको तलबभत्ता र सेवासुविधामा खर्च भएको छ। तर, उपलब्धि के ?

सबै मिलीजुली राज्यको ढुकुटी लुट्ने खेलमा छन्। सत्तापक्ष नि खाने, विपक्षी नि खाने। देशको ढुकुटीले धान्न छोडिसकेको छ। जनताचाँहि खाईनखाई कर तिर्ने अनि यिनीहरु त्यसमा मोजमस्ती गर्ने। त्यतिले नपुगेर विदेशीबाट समेत ऋण ल्याउने। २०७९ मंसिर ४ गते भएको चुनावमा माओवादीले जम्मा ३२ सीट जित्यो।

त्योबाट नै माओवादीबाट जनताको विश्वास उठिसकेको देखिएको थियो। जनतालाई के थाहा छ भने प्रचण्डसँग काम गर्ने क्षमता छैन। उनलाई टाउको हल्लाउन र आश्वासन दिन मात्र आउँछ भन्ने कुरा जनतालाई राम्रो जानकारी थियो। जनताले नपत्याएको पार्टीका अध्यक्ष अहिले देशको प्रधानमन्त्री छन्।

एमालेका अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीले आफ्नो स्वार्थका निम्ति प्रचण्डलाई प्रधानमन्त्री बनाउने निर्णय गरे। पहिलोचोटि उनले २६८ जना सांसदको विश्वासको मत पाए। जनताले नपत्याएर ३२ सीटमा सीमित बनाएकालाई दलहरुले पत्याए। जनताले पाखा लगाउँछन्, राजनीतिक दलहरुले आफ्नो फाइदाका लागि काखा च्याप्छन्।

प्रचण्डलाई विश्वासको मत दिने सांसदहरु अब जनतासामु गएर के भन्छन् ? कुन मुख लिएर जनताकहाँ जान्छन् ? प्रचण्डले हरेक हप्ता मन्त्रिपरिषद्बाट विदेशी ऋण स्वीकृत गर्छन्। विदेशी ऋण भण्डै २७ खर्ब रुपैयाँ पुग्न थालिसकेको छ। देशको आर्थिक स्थिति नाजुक अवस्थामा पुगेको छ।

राज्यको ढुकुटीमा राजश्व उठ्न छोडिसकेको छ। आर्थिक मन्दीका कारण व्यापारीहरु मर्काम परेका छन्।

जनतासँग पैसा छैन। विहानबेलुका गर्जो टार्न सर्वसाधारणलाई समस्या परेको छ। बेरोजगारी ह्वातै बढेको छ। विदेश पलायन हुने नेपालीको संख्या दिनप्रतिदिन बढिरहेको छ।

देशछोड्नेकोलर्कोविमानस्थलमा देख्न सकिन्छ। व्यापार-व्यवसाय ढुबेर व्यापारीहरुले आत्महत्याको बाटो रोजिरहेका छन्। सहकारीले पैसा खाईदिएर बचतकर्तामा परेको पीडाको बयान गरिसाध्य छैन। सरकारी अड्डामा भ्रष्टाचार व्याप्त छ। सरकारी कर्मचारीहरुको 'कामचोर' प्रवृत्ति रोकिन सकेको छैन।

आएर हाजिर गर्ने अनि घरतिर कुलेलम ठोक्ने क्रम जारी नै छ। हरेक क्षेत्रमा सिण्डिकेट छ। यातायातमा भएको सिण्डिकेटको जरो कसैले उखालेर फाल्न सकेको छैन। लामो समयदेखि ढुवानी, कालो र हरियो प्लेटको टयाक्सी, फो स्टक टेम्पोको दर्ता खोलिएको छैन। घरजग्गा कारोबार खस्किँदो छ।

शेयर र गाडीको मूल्य निरन्तर ओरालो लागिरहेको छ। सटर, कोठा, फ्ल्याट खाली हुने क्रम दिनप्रतिदिन बढिरहेको छ। यो सरकारी असफल भइसक्यो भन्ने कुरा भारी बोकेर जीविकोपार्जन गर्नेलाई थाहा छ। विडम्बना, विपक्षी दलका नेतालाई थाहा छैन। विपक्षीमा बसेका कुनै दलसँग राजनीति गर्ने क्षमता छैन।

तिनलाई पनि जनता भुक्काउनेबारे मात्र थाहा छ। कुनै आठ कक्षा पढेका छन्। कुनै टेलिभिजनमा चिच्याउँथे त कुनै राजाको भोला बोकेर आएका छन्। सर्वसाधारणले यो सरकार हटाउनुपर्ने माग राख्न थालिसकेका छन्। देश जटिल अवस्थाबाट गुज्रिरहेको छ तर नागरिक समाज, विद्यार्थी संगठन, बुद्धिजीवी, अभियन्ताहरुले चुइक्क आवाज निकालेका छैनन्।

सरकारले काम गर्न सकिरहेको छैन तैपनि सबै खुट्टा कमाएर बसेका छन्। कोहीसँग सरकारको विरोधमा बोल्ने आँट छैन। विपक्षीले जनताले दिएको भोटको समेत कदर गर्न सकेनन्। जनता निकै अप्ठेरो अवस्थामा छन् तर उनीहरु वास्ता गर्दैनन्। विपक्षी दलहरु आफ्नो व्यक्तिगत स्वार्थमै केन्द्रित छन्।

जसको फाइदा प्रचण्डलाई भएको छ। विपक्षीले बोल्दैनन् अब जनताले नै बोल्नुपर्छ। यस्तै पारा भयो भने देश विकास होइन, विनासचाँहि हुन्छ। जनता तातिन अवेला भएको छ। तीन करोड नेपाली जनताको देश हो यो। तर, सीमित व्यक्तिहरुले यसलाई आफ्नो जस्तो गरिरहेका छन्।

पार्टीको कार्यकर्ता भएर होइन, नेपाली भएर सोचन जरुरी भइसकेको छ। जनतालाई पाखा लगाएर आफ्नो मनमर्जी चलाइराखेका छन्, राजनीतिक दलहरु। अझैपनि निरीह भएर बस्ने हो भने देश तहसनहस बन्छ।

किन जाडोमा दमका रोगीलाई गाह्रो

काठमाडौं। जाडोयाम लाग्ने वित्तिकै ज्येष्ठ नागरिक खासगरी दमको रोग भएकाहरुलाई असाध्यै गाह्रो हुन्छ। शारीरिक रुपमा कमजोर, लामो समयदेखि दमको औषधी सेवन गरिरहेकाहरुलाई मंसिरदेखि फागुनसम्म अत्यन्त कष्टकर हुनुमा घरभित्रको वातावरण पनि एक हो।

चिसोबाट बच्न घरका भ्याल ढोका टम्म बन्द गरेर बस्नाले हामीले प्याक्ने कार्वनडाइअसाइड पर्याप्त रुपमा बाहिर निस्कन पाउँदैन र अक्सिजन पनि कम हुने भएकाले सामान्यतया दमको रोग भएकाहरुलाई गाह्रो हुने चिकित्सकको भनाई छ। जाडो भयो चिसो भयो भन्दैमा कतैबाट पनि हावा छिर्न नदिनेगरी बस्नु हुँदैन। 'जाडो भयो, चिसो भयो भन्दैमा बाहिरबाट अक्सिजन छिर्ने नहुने गरी घरको सबै भ्याल ढोका बन्द गरेर बस्नु हुँदैन। यसो गर्दा अक्सिजनको मात्रा घटेर कार्वनडाइअसाइडको मात्रा बढ्छ। र दमले बढी च्याप्छ।' नेपाल मेडिकल कलेजका पल्मोनोलोजिस्ट डा. परशुराम विष्ट भन्छन्।

डा. विष्टका अनुसार सिओपिडी अर्थात् क्रोनिक अब्स्टट्रिभ पल्मोनरी डिजिज दम हैनन्। बालबालिकाहरुमा हुने तारन्तारको रुघाखोकी, ध्यारध्यार दम हैन। 'सबै क्रोनिक अब्स्टट्रिभ पल्मोनरी डिजिज दम नहुन सक्छन्। दम भनेर उपचार गर्नुपूर्व चिकित्सकसँग सल्लाह लिएर डायग्नोसिस गराउनु अपरिहार्य छ।' स्वासनली साँघुरिँदै र स्वासप्रस्वासको काम गर्ने फोक्सोमा रहेको एल्बेलाई जहाँ हावा रहने र जाने गर्दछ। त्यसको जीनहरु नष्ट भएर फोक्सो दिर्घकालिन रुपमा फुल्ने कारणले दम हुने भन्दै डा. विष्ट भन्छन्।

२ वर्ष लगातार ३ महिनासम्म स्वास फेर्न गाह्रो हुने, लगातार खकार आइरहने, खोकी लागि रहने भए दम हुन सक्छ। यसको सुरुवाती अवस्थालाई क्रोनिक ब्रोन्काइटिस स्टेज भनिन्छ। बढी मात्रामा धुम्रपान गर्ने, दाउरा गुईठा प्रयोग गर्ने, धुलो तथा धुँवा र प्रदुषणमा काम गर्नेहरुलाई दम हुने संभावना अत्याधिक हुन्छ।

बाल्यवस्थामा धेरै पटक इन्फेक्सन भएर तारन्तार निमोनिया हुनेहरुलाई पछि गएर सिओपिडीको जोखिम भएकाले बाल रोग विशेषज्ञबाट बालबालिकाहरुको उपचार गर्नुपर्ने डा. विष्टको सल्लाह छ। बालबालिकामा हुने दमलाई अस्थ्मा भनिन्छ। यो चुरोटसँग सम्बन्धीत हुँदैन। सामान्य अवस्थामा भाइरल इन्फेक्सनहरुको कारणले गर्दा दमजस्तै लक्षण देखापर्न सक्छ। बालबालिकामा हुने एलर्जीका कारणले ब्रोन्केल आस्थ्मा हुन्छ। 'उपचार गरिसकेपछि पुनः केही समयपछि तारन्तार दोहोरिने भयो भने दम भयो कि भन्न सकिन्छ। तारन्तार रुघाखोकी लाग्ने, छाती ध्यारध्यार गर्ने, जिउमा डावरहरु आइरहने, चिलाईरहने, दागहरु आउने, केही कुराहरुको एलर्जी हुने लक्षण देखिए त्यसलाई एलर्जिक आस्थ्मा भनिन्छ। यस्तो लक्षण देखिने वित्तिकै सिओपिडीको जाँच गर्नुपर्छ।' उनले भने।

बाल्यवस्थामा देखिने सिओपिडी उपचार पछि निको पार्न सकिन्छ। तर, ४० वर्ष माथि पुगेपछि देखिने सिओपिडीहरु निको नहुन सक्छ। पहिला दम भएको होकी हैन खुट्टाएर मात्र उपचार थाल्नु पर्दछ। सामान्य अवस्थामै दम भयो भन्दैमा चिकित्सकको सल्लाह विना जथाभावी औषधीहरु खानु हुँदैन। अत्याधिक धुम्रपान गर्ने, दाउरा गुईठाहरु प्रयोग गर्ने, धुलो धुँवा लगायत प्रदुषणमा काम गर्नेहरुलाई बढी मात्रामा सिओपिडी हुनसक्छ। तारन्तार स्वास बढ्ने, रुघा खोकी लाग्ने, उकालो हिँड्न नसक्ने, सामान्य काम पनि गर्न नसक्ने भयो भने दमको शंका गर्न सकिन्छ।

मुटुको कारण हुन सक्छ दम त्यस्तै पल्मोलोजिस्ट डा. विष्टका अनुसार मुटुको कारणले पनि दम हुन सक्छ। दमका रोगीहरुलाई हर्ट अट्याक भएर मृत्यु समेत हुने जोखिम रहन्छ। बाल्यकालमा पटकपटक निमोनिया भएर छाती खराब भएका, टिबी भएकालाई दम हुन सक्छ। वंशाणुगत रुपमा पनि दम हुने संभावना छ तर, नेपालमा त्यसको मात्रा एकदमै न्यून रहेको छ। 'सामान्यता एकसरे, इसिजीहरु गरेर अरु रोगहरु छु छैन पहिचान गरेपछि पिएफटी (पल्मोनरी फइसन टेस्ट) गरेपछि मात्र दम हो हैन पत्ता लाग्छ। नेपाल मेडिकल कलेजमा पिएफटी सेवा उपलब्ध छ।' डा. विष्ट भन्छन्।

दम निको हुँदैन तर, नियन्त्रण गर्न सकिन्छ दमको रोगीहरुलाई तान्ने औषधी रोटाक्याप हुन्छ। मिटरडोज इन्हेलर हुन्छ। यस्ता औषधीले दम रोगलाई नियन्त्रण गर्छ तर, निको भने हुँदैन। धुम्रपान छोड्नु पर्छ, धुँवाधुलोबाट टाढा बस्नुपर्छ। यसो गर्दा विरामीको आयु बढ्ने र दमको चाप कम गर्न सकिन्छ। पर्याप्त मात्रामा पोषिलो खानेकुरा खानुपर्छ। जाडो मौसम सुरु हुन अगाडी निमोनिया हुन नदिन भ्याक्सिनहरु लगाउनु पर्छ।

जथाभावी अक्सिजन नलगाउँ प्रायः दमका पुराना रोगीहरुलाई अक्सिजन लगाउनु पर्छ। तर, चिकित्सकको सल्लाह विना जथाभावी अक्सिजन लगाउन नहुने डा. विष्टको सुझाव छ। शरीरमा अक्सिजनको मात्र कति छ जाँच्नु पर्छ। 'हाम्रो शरीरमा अक्सिजनको मात्रा ९६,९८ स्याचुरेशन हुन्छ। तर, दम भएकाहरुमा फोक्सो नष्ट हुँदै जाँदा अक्सिजन भित्र गएपनि फोक्सोबाट रक्तनलीमा राम्ररी अक्सिजन नजाँदा अक्सिजनको मात्र कम हुन्छ। ८८ स्याचुरेशन भन्दा कम अक्सिजन देखिए अक्सिजन लगाउनु पर्छ।' त्यस्तै उनले मुटुको रक्तनलीमा प्रेसर बढेको, मुटुको दाहिने भाग सुनिँएकाहरुलाई अक्सिजनको मात्र ८८ देखि ९२ भएपनि अक्सिजन लगाउनु पर्ने बताए। कहिले काँही भाइरल इन्फेक्सनका कारण फोक्सोमा पानी जमेको हुन्छ। रक्तनलीमा रगतका टुक्रा जम्ने, फोक्सो फुट्ने जोखिम समेत हुन्छ। कहिले काँही कार्वनडाइअक्साइड बढ्ने, अक्सिजन घट्ने अवस्था पनि हुन्छ। त्यस्ता विरामीलाई वाइप्याक लगाएर विरामीलाई भेन्टिलेटर सम्म पुर्याउन रोकन सकिन्छ।

नेपाल मेडिकल कलेजमा यी सबै सेवाहरु उपलब्ध छन्। 'भेन्टिलेटरमा पुगेका विरामीहरुलाई पनि हामीले उपचार गरी बचाएका छौं। भेन्टिलेटरमा पुगेका विरामीहरुलाई बचाउन सकिँदैन भन्ने भ्रम हटाउन आवश्यक छ।' डा. विष्ट भन्छन्।

त्यसो त, नेपाल मेडिकल कलेजमा दमको विरामीहरुको लागि हप्ताको चार वटा ओपिडी हुन्छ। सिओपिडी हो हैन पत्ता लगाउन स्पाइरोमेट्री उपलब्ध छ। त्यसबाट फोक्सोको अवस्था कस्तो छ पत्ता लगाउन सकिन्छ। इमरजेन्सीमै कार्वनडाइअक्साइड बढी भएर आएका विरामीहरुलाई वाइप्याक दिएर उपचार थालेर उनीहरुलाई भेन्टिलेटर सम्म पुग्नबाट रोक्ने गरिन्छ।

मन्त्री शर्माको एक वर्ष, सञ्चार तथा सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा उपलब्धी

गतांकबाट बाँकी

यी घटनाका सन्दर्भमा संसदीय समितिले दिएका निर्देशनहरूलाई पनि ध्यान दिएका छौं भने अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग लगायत अन्य निकायले पनि छानविन गरिरहेको अवस्था छ। दूरसञ्चार सेवा प्रदायक एनसेलको शेयर खरिद विक्रीका सम्बन्धमा, प्रचलित नेपाल कानूनको परिपालनाको विषय, राजश्व र नेपालमा वैदेशिक लगानीमा पर्नसक्ने असरलगायतका विषयमा अध्ययन तथा छानविन गर्न समिति गठन गरी छानविन प्रक्रिया जारी रहेको छ। हामीले गरेका र गर्ने समग्र अध्ययन अनुसन्धानको उद्देश्य सञ्चार तथा सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा सुशासनको प्रत्याभूति दिनु नै हो। गल्ती गर्नेलाई छुट दिन हुँदैन, बदमासी कसैले पनि गर्न हुँदैन भन्नेमा सचेत छौं।

सूचना प्रविधि समृद्धिको आधार

सूचना प्रविधिलाई सरकारले आधारभूत आवश्यकता र राष्ट्रिय प्राथमिकताको रूपमा स्वीकार गरिसकेको छ। हामीले चालु आर्थिक वर्षकै नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा पनि आधुनिक जीवनको आधार(सूचना, प्रविधि र सञ्चार) नारा तय गरेका थियौं। सूचना प्रविधि आजको जीवनशैलीको एउटा पक्ष र आधुनिक जीवनको आधार त हो नै, यो आधुनिक जीवनशैली मात्र नभएर मुलुकको समृद्धिको महत्वपूर्ण आधार पनि हो। यो नारालाई कार्यक्रममा रुपान्तरण गर्न नीति, कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुका साथै सोको कार्यान्वयनको लागि कार्ययोजना बनाई काम गरिरहेका छौं।

यसबीचमा सूचना प्रविधि क्षेत्रका धेरै विज्ञहरूसँग सहकार्य गर्ने अवसर प्राप्त भयो। केही गैरसरकारी संस्थाहरूले गरेका अध्ययन प्रतिवेदन प्राप्त भयो। एक संस्थाको अध्ययनले सन् २०२२ मा एक सय ६ वटा सूचना प्रविधि कम्पनी र केही फ्रिलान्सर समेत करिब ६६ हजार जनाले डिजिटल प्लेटफर्मबाट आइटी सेवा निर्यात गरेर भण्डै ६८ अर्ब रुपैयाँ बराबरको वैदेशिक मुद्रा आर्जन गरेको देखायो, यो तथ्यले सरकारलाई निकै उत्साहित बनाएको छ। गैरसरकारी क्षेत्रबाट भएको भए पनि यो अध्ययनले सिंगो मुलुकको ध्यानाकर्षण गराएको छ कि सूचना प्रविधि सेवाको निर्यातबाट मुलुकको समृद्धि संभव छ। हामीलाई अन्य वस्तु वा सेवा उत्पादन गर्ने उद्योगबाट विश्व बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न समय लाग्नसक्छ, तर सूचना प्रविधिको उद्योगबाट हामी तुलनात्मक लाभ लिई विश्व बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्छौं।

सूचना प्रविधि क्षेत्रको विकासमा हामी योजनाबद्ध पहल अघि बढाउँदै छौं। डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क २०७६ सालमा घोषणा भए पनि यसको कार्यान्वयनको अवस्था कमजोर छ। यसले अङ्गीकार गरेका डिजिटल फाउण्डेसन, कृषि, स्वास्थ्य, शिक्षा, ऊर्जा, पर्यटन, अर्थ र सहरी पूर्वाधार समेत गरी आठ क्षेत्रलाई विकास गरेर यस क्षेत्रमा ठूलो सफलता हासिल गर्न सकिन्छ। यसलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न खोज्दैछौं। सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी आर्थिक उपार्जन समेत गर्न सकिन्छ भनेर सचेत गराउने र युवा पुस्तालाई सक्षम बनाउने विषयलाई सँगसँगै अगाडि बढाउन डिजिटल साक्षरता कार्यक्रम समेत अगाडि बढाइएको छ। यी सबै कार्यक्रम सम्पन्न हुँदा डिजिटल

डिभाइड कम भएर जाने छ। डिजिटल डिभाइड कम गर्न यस क्षेत्रका दूरसञ्चार प्राधिकरण, नेपाल टेलिकम लगायतका सम्पूर्ण सेवा प्रदायकसँग सहकार्य गरी कार्य गरिनेछ।

सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको अत्यन्त ठूलो महत्त्व रहेको छ। मध्यपहाडी लोकमार्गलाई सूचना महामार्गमा रुपान्तरण गर्न अष्टिकल फाइबर विच्छयाउने काम तीव्र गतिमा अघि बढेको छ। कोशी प्रदेश अन्तर्गत मध्यपहाडी लोकमार्गमा केही समयअघि मात्रै अष्टिकल फाइबर विच्छयाउने कार्य सम्पन्न भएको छ। सुदूरपश्चिम र कर्णालीमा कार्यान्वयनको चरणमा छ। गण्डकी र लुम्बिनी प्रदेशको सम्बन्धमा कार्य हुन नसकी अदालती प्रक्रियामा छ। न्यायालयमा अग्राधिकारका निम्ति अनुरोध गरेका छौं। यसले सेवा प्रवाहमा ठूलो सहयोग पुग्ने विश्वास छ।

सबै स्थानीय तहका केन्द्र र वडा केन्द्रसम्म ब्रोडब्याण्ड सेवा पुर्‍याउने, पूर्व(पश्चिम लोकमार्ग र उत्तर/दक्षिण लोकमार्गमा ज्वज्वलन्त ऋत्युबन्धन पुर्‍याउने गरी कार्य भईरहेको छ। साथै सबै स्थानमा टेलिफोनको पहुँच पुर्‍याउन हाल पाइलटिङ्गको रूपमा जिल्ला घोषणा गरी गुणस्तर सुधार र पहुँच विस्तारको लागि भूकम्प प्रभावित जाजरकोट, रुकुमपश्चिम सहित १९ जिल्लालाई नमुना जिल्ला घोषणा गरी कार्यान्वयन गर्न एकाइ स्थापना भईसकेको छ। कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशका ११ जिल्ला समावेश हुने गरी ज्वज्वलन्त ऋत्युबन्धन पुर्‍याउने कार्य अघि बढेको छ। यसै आबामा द्रव्यलघुत्व एवित्तायक को संभाव्यता अध्ययन गर्ने कार्यक्रम रहेको छ। माध्यामिक तहका केही सामुदायिक विद्यालयहरूमा गुणस्तरीय शिक्षाका लागि स्मार्ट स्कूल कार्यक्रम यसै वर्ष शुरु गर्ने तयारी भैरहेको छ।

सूचना प्रविधिसम्बन्धी सबै काम गर्न दूरसञ्चार पूर्वाधार नभई सम्भव छैन। दूरसञ्चार पूर्वाधार विकासलाई समृद्धिको अनिवार्य शर्त मानेर मन्त्रालय अघि बढेको छ। उच्च गतिको ५G इन्टरनेट सुविधा ७४ जिल्लामा विस्तार भएको छ। डोल्पा र मुगुमा चालु आर्थिक वर्षमै तथा आगामी वर्ष हुम्लामा ५G पुर्‍याउने सरकारको लक्ष्य छ। दूरसञ्चार सेवा अत्यन्त दुर्गम र विकट स्थानहरूमा विस्तार गर्ने कार्यक्रमअन्तर्गत दार्चुलाको छाङ्ग, जुम्लाको आचार्यवाडा, रुकुमपूर्वको सिस्ने, मुस्ताङको खिङ्गा, हुम्लाको धारापोरी ओखेनी, बागलुङको खानी र जैदी पाहाकोट लगायतका स्थानमा दूरसञ्चार सेवा विस्तार गरिएको छ।

दूरसञ्चार पूर्वाधारमा भैरहेको दोहोरो लगानी न्यूनीकरण गर्न सेवाको माग, आवश्यकता, उपलब्धता तथा संभाव्यताका आधारमा पूर्वाधारहरूको सहप्रयोग गर्ने नीति लिइने छ। यसबाट शहरी क्षेत्रमा तार व्यवस्थापन हुन गई सौन्दर्यीकरणमा समेत सहयोग पुग्ने छ। हाल सञ्चालन भैरहेको एकीकृत सरकारी डाटा सेन्टरलाई स्तरोन्नति गर्नुका साथै हेट्टीडाटा रहेको डिजास्टर रिफोभरी सेन्टरको लागि मिररिङ्गमा सञ्चालन गर्ने गरी कार्य भैरहेको छ। निजी क्षेत्रबाट डाटा सेन्टर सञ्चालन गर्न मापदण्ड र निर्देशिका तयारी

गरिनेछ। साथै नेपाल टेलिकमबाट डाटा सेन्टर, संयुक्त लगानीमा आइटी कम्पनी र पूर्वाधार कम्पनी स्थापना गर्ने कार्यक्रम रहेको छ।

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण र इन्जिनियरिङ्ग अध्ययन संस्थान, पुल्चोकबीच सूचना प्रविधि एक्सिलेन्स सेन्टर स्थापना गर्ने सहमति भई कार्य अगाडि बढेको छ। प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गरी सूचना प्रविधि केन्द्र स्थापना गर्ने कार्यक्रम रहेको छ। चालु आर्थिक वर्षमा सूचना प्रविधिमा युवा आकर्षण वृद्धि गर्न नवप्रवर्धनात्मक कार्यक्रम अघि बढाइएको छ। जसअनुसार डिजिटल आविष्कार प्रदर्शनी ९थ्यगतज त्मअज भइरह्यो, सूचना प्रविधिमा आधारित नवप्रवर्तन, सचेतना र स्टार्टअप छनौट गर्न डिजिटल च्याम्पियन, डिजिटल साक्षरता तालिम र ५०० जनालाई दूरसञ्चार पूर्वाधार मर्मत सम्बन्धी व्यवसायिक तालिम जस्ता कार्यक्रम अघि सारिएको छ।

विश्वमा एकपछि अर्को प्रविधिको विकास र प्रयोग हुँदै गएकोले रोबोटिक्स, आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स ९ब्धो जस्ता प्रविधिको आत्मसातीकरण साथै आगामी दिनमा विकास हुने नवीन प्रविधिका लागि पनि नीतिगत, कानुनी र संरचनागतरूपमा तयार हुनुपर्ने दायित्व अब यस मन्त्रालयको काँधमा आइपुगेको छ। विश्वमा सूचना प्रविधिका चमत्कारिक विकास र प्रयोग भइरहेको भए पनि हामीले नेपालमा अझै यसको बुझाइमा एकरूपता कायम गर्न सकिरहेका छैनौं। सञ्चार तथा सूचना प्रविधि राष्ट्रिय प्राथमिकताको विषय हो भन्ने सवाल सरकारले औपचारिकरूपमा स्वीकार गरेको भए पनि यसलाई सिंगो मुलुककै साझा धारणा बनाउन अझै मेहनत गर्न आवश्यक छ।

नेपालको आफ्नै भू(उपग्रह) हुनुपर्छ भन्ने सरकारको स्पष्ट मान्यता रहेको छ। अब सूचना प्रविधिको प्रयोग र डाटा सुरक्षाको विषय राष्ट्रिय सार्वभौमिकतासँगै जोडिन पुगेकाले आफ्नै भू(उपग्रह) स्थापना गर्नुपर्छ भन्ने स्पष्ट गुरुरोजना आवश्यक भइसकेको छ।

आम सञ्चार क्षेत्रको पुनःसंरचना

सरकार पूर्ण प्रेस स्वतन्त्रताप्रति पूर्ण प्रतिबद्ध छ। आम सञ्चार ऐन र मिडिया काउन्सिल ऐन प्रक्रियामा अघि बढाइएको छ। यसबाट आम सञ्चार क्षेत्रको पुनःसंरचनामा सहयोग पुग्ने छ भने सञ्चारमाध्यमको सबलीकरण र श्रमजीवी पत्रकारको पेशागत तथा भौतिक सुरक्षा र आम सञ्चार क्षेत्रमा समावेशीकरणको सवाललाई पनि मन्त्रालयले प्राथमिकतामा राखेको छ। विगत पाँच वर्षदेखि वृद्धि हुन नसकेको श्रमजीवी पत्रकारको पारिश्रमिक पुनरावलोकनका लागि मन्त्रिपरिषदमा प्रस्ताव पेश गरिएको छ। आम सञ्चारका क्षेत्रमा कतिपय सानाजस्ता देखिने तर सेवाग्राहीलाई असहज हुने गरेका क्षेत्रमा पनि सुधारको थालनी गरिएको छ। सूचना विभागबाट जारी हुने प्रेस प्रतिनिधिको अवधि तीन वर्ष बनाउने, एफएम रेडियोको नवीकरण अनलाइनबाट गर्नेलगायतका सुधारात्मक कार्य थालिएको छ भने सञ्चारमाध्यम दर्तालगायतका सन्दर्भमा आवश्यक कागजात एकीकृत रूपमा अनलाइनमार्फत लिने व्यवस्था मिलाउन र साना साना कामका लागि पनि काठमाडौँ नै धाउनुपर्ने बाध्यताको अन्त्य गर्न आवश्यक गृहकार्य थालिएको छ।

चालु आर्थिक वर्षको बजेटमा आम सञ्चार र सूचना प्रविधिमा महिलाको क्षमता वृद्धिको कार्यक्रम अगाडि बढाइएको छ। सार्वजनिक सेवा प्रसारण विधेयक पारित भएपछि नेपाल टेलिभिजन र रेडियो नेपालको पुनःसंरचना हुनेछ। सरकारी स्वामित्वका सबै सञ्चारमाध्यमलाई थप समावेशी बनाउँदै लैजान सरकार दृढ र प्रतिबद्ध छ। रेडियो नेपाल, नेपाल टेलिभिजन र गोरखापत्रले भाषाभाषीको संख्या बढाइरहेका छन् भने राससबाट मातृभाषामा समाचार सेवा सुरु भएको छ। सरकारी सञ्चारमाध्यम सरकार र जनताका बीचमा पुलको काम गर्ने माध्यम बन्नुपर्छ। जनताका गुनासा सरकारसमक्ष पुर्‍याउने र सरकारले गरेको राम्रा काम

जनतासमक्ष पुर्‍याउने भूमिका खेल्नुपर्छ।

सामाजिक सञ्जाल नियमनको थालनी

सामाजिक सञ्जालविनाको समाज परिकल्पना गर्न सकिँदैन। साथसाथै सामाजिक सञ्जालले ल्याएको विकृति र विसङ्गति पनि हाम्रा पीडाकै विषय छन्। सामाजिक सञ्जालसम्बन्धी नीति नै नभएको अवस्थामा मन्त्रालयले सामाजिक सञ्जाल व्यवस्थापन निर्देशिका, २०८० जारी गरेको छ। निर्देशिकामा सामाजिक सञ्जाल प्रयोगकर्ताले गर्न हुने र नहुने कामका बारेमा जानकारी दिइएको छ। यसका आधारमा मन्त्रालयमा गुनासो व्यवस्थापन इकाई स्थापना गरी अनलाइनबाटै गुनासो सुन्ने र सामाजिक सञ्जाल प्लेटफर्मसम्म पुर्‍याउने कामको थालनी भएको छ। सामाजिक सञ्जाललाई व्यवस्थित गर्नेसम्बन्धी विधेयकको मस्यौदा अन्तिम चरणमा छ।

चलचित्र क्षेत्रको प्रवर्धनको सवाल

चलचित्र आमसञ्चारको प्रभावकारी माध्यम हो। चलचित्रले वास्तविक रूपमा विषयको बोध गराउन सक्छ। चलचित्र मनोरञ्जनको साधनका साथै सन्देशमूलक पनि हुन्छ। चलचित्रलाई हाम्रो संस्कार, संस्कृति, भाषासँग जोड्नुपर्छ। नेपाली चलचित्रलाई उद्योगको रूपमा स्थापित गरी अन्तर्राष्ट्रियस्तमा प्रतिस्पर्धी बनाउन आवश्यक छ। चलचित्र ऐन, २०२६ लाई समयानुकूल बनाउन विधेयकको मस्यौदा तयार गरी सरोकारवालाहरूको सुझाव लिन वेवसाइटमा राखिएको छ। नेपालका पर्यटकीय क्षेत्रमा चलचित्र छायाङ्कनको व्यवस्था मिलाउन सकिएको अवस्थामा यसले अन्तर्राष्ट्रियरूपमा ठूलो प्रभाव पार्न सक्ने हुँदा दोलखामा चलचित्र नगरी निर्माण गर्न प्रस्ताव गरिएको छ।

हुलाक र सुरक्षण मुद्रणको पुनःसंरचना

हुलाक सेवा परम्परागत तरिकाबाट चल्न सक्दैन। सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा पनि अतिरिक्त हुलाकलाई खारेज गरी एक स्थानीय तह, एक हुलाक को अवधारणालाई अघि बढाइएको छ। सूचना प्रविधिको विकास एवं विस्तार, सडक पहुँचको विस्तारसँगै हुलाकलाई पनि समयानुकूल सुधार गर्ने कार्य भइरहेको छ। सोही अनुसार हुलाकको नयाँ व्यवसायिक योजनाका साथ सञ्चालन गर्न पुनःसंरचनाको कार्य भइरहेको छ। हुलाक बैकमा रहेका खाता एवं वचत रकम राष्ट्रिय वाणिज्यमा हस्तान्तरण गरिएको छ। देशभरि सञ्चालनमा रहेका ६८ वटा हुलाक वचत बैकमध्ये १२ वटा घाटामा चलेको र त्यहाँ कार्यरत कर्मचारीबाट वचत रकम हिनामिनासमेत गुनासो आउन थालेपछि वचतकर्ताको रकमको सुरक्षाका लागि राष्ट्रिय वाणिज्य बैकमा हस्तान्तरण गरिएको हो।

सुरक्षण मुद्रण सरकारको विशिष्ट प्रकृतिको काम भएकोले यो कार्य देशभित्रै गरिनुपर्छ। सूचना संवेदनशीलतालाई ख्याल गर्दै मुलुकभित्रै सुरक्षित मुद्रणको प्रक्रिया अगाडि बढाइएको छ। यससम्बन्धी कानून संसदीय समितिमा छ। छिटोभन्दा छिटो सुरक्षित मुद्रणसम्बन्धी कानून पारित गरेर यसलाई अगाडि बढाउँछौं।

उल्लिखित विषयहरू मन्त्रालयको मात्र प्राथमिकता नभई राज्यकै प्राथमिकता हुन्। यो एक वर्षको बीचमा अघि सारेका योजनालाई मूर्तरुप दिन र कार्यान्वयन गर्न मन्त्रालय तथा मातहतका सबै निकाय र विभागबाट उत्साहपूर्ण सहयोग प्राप्त गरेको छ। साथै आगामी दिनमा अझै उत्प्रेरित रही मन्त्रालयले लिएका लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीति प्राप्तमा सबैको साथ र सहयोग रहने विश्वास लिएको छ। सबैसँग मन्त्रालयबाट सम्पादन गरिएका कामको निष्पक्ष मूल्याङ्कन गरी सल्लाह सुझावको अपेक्षा गर्दछु। तिनै सल्लाह र सुझावलाई मार्गदर्शन गरी आगामी दिनमा अझ ठोस कार्य गर्न मन्त्रालयलाई नैतिक बल मिल्नेछ।

अन्त्यमा, आजको कार्यक्रममा सहभागी सबैलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। आगामी दिनमा कर्मचारी, पत्रकार, सेवाग्राही तथा सरोकारवाला सबैबाट यसैगरी साथ र सहयोगको अपेक्षा गर्दछु। धन्यवाद।

6

गुणस्तरीय कपडा र भरपर्दो सिलाईको लागि

बुलसी टेलर्स

लेडिज एण्ड जेन्टस् सर्टिफ्ड सेन्टर

शंखधर चौक

शंखधर पार्टी प्यालेस संगै

फोन: ५०९३५१०, ९८४१२९९३४९, ९८४१६३७०५४

अफिस, स्कूल र कलेजको ड्रेस सिलाउनका साथै टाई, पिन, बेल्ट र परसहर पनि पाइन्छ ।

उक्त कार्यक्रममा दोस्रो चरण अन्तर्गत
आचार्यद्वारै लिखित तथा आचार्य गोपालद्वारा

उनले मध्यपुर थिमिमा मेयर कपको नाममा कुनै पनि प्रतियोगिता नहुने जानकारी दिँदै हरेक खेलको प्रतियोगिता मध्यपुर थिमि कपको नाममा सञ्चालन हुने बताए । उनले अर्को वर्षदेखि कराँते, व्याडमिन्टनलगायतका खेललाई पनि प्राथमिकतामा राखेर कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने बताए । उनले एशोसियसनको सहकार्यमा फुटबलको ग्रासरुट लिग सञ्चालन भइरहेको र बडा लिगले गर्दा बडा बडामा फुटबल माहोल बन्दै गएको बताए ।

प्रकाशक/कार्यकारी सम्पादक: दीपक श्रेष्ठ, सम्पादक: दीपिका श्रेष्ठ, व्यवस्थापक: दिवस श्रेष्ठ, कार्यालय: सुन्दरनगर, मध्यपुर थिमि-३, भक्तपुर, फोन: ६६३३६५२, ९८५११०२२७३, मद्रण: धिम्ले अफसेट प्रेस, अनामनगर, **web Portal : www.thimitimes.com.np/**